

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

Etnická identita Uruguayců

Anna Křepelová

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Anna Křepelová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Etnická identita Uruguayců

Název anglicky

Ethnic Identity of Uruguayans

Cíle práce

Cílem této diplomové práce je vymezit etnickou identitu a kulturu Uruguayců a na základě zjištěných sociálně-kulturních specifík navrhnout doporučení, která mohou být užitečná při navazování obchodních nebo jiných vztahů s tímto národem.

Metodika

Teoretická část práce bude vycházet ze studia literatury a jiných relevantních informačních zdrojů. Vlastní terénní výzkum bude proveden v Uruguayi a bude založen na kvalitativních metodách. Konkrétně bude použito technik focus group, hloubkových polostrukturovaných rozhovorů a zúčastněného pozorování. Rozhovory budou provedeny s Uruguayci a nedávno přichozími uruguayskými imigranty.

Doporučený rozsah práce

cca 70 stran

Klíčová slova

Etnicita, identity, kultura, Uruguay, kvalitativní výzkum, focus group

Doporučené zdroje informací

- ACHUGAR, Hugo a Gerardo CAETANO, 1992. Identidad uruguaya: mito, crisis afirmación?. Montevideo, Uruguay: Ediciones Trilce. ISBN 99-743-2041-0.
- ERIKSEN, Thomas Hylland. Antropologie multikulturních společností – Rozumět identitě. 1. vydání. Praha : Triton, 2007. 272 s. ISBN 978-80-7254-925-2.
- ERIKSEN, Thomas Hylland, 2012. Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7.
- GONZÁLEZ LAURINO, Carolina, 2001. La construcción de la identidad uruguaya. Montevideo: Taurus. ISBN 99-746-7110-8.
- PI HUGARTE, Renzo a Daniel VIDART, 1969. El legado de los inmigrantes – 1. Montevideo: Nuestra Tierra 29.
- ZOUREK, Michal, 2015. Uruguay: Stručná historie států. Praha: Libri. ISBN 9788072775439.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Petr Kokaisl

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2019

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 11. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 22. 11. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci „Etnická identita Uruguayců“ vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 11. 2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala především doc. Ing. PhDr. Petru Kokaislovi, Ph.D., prof. h. c. za jeho odborné rady, čas a vstřícný postoj při vedení mé diplomové práce. V neposlední řadě děkuji všem informátorům, kteří mi při provádění terénního výzkumu věnovali svůj čas, stejně tak jako své rodině za podporu při studiu.

Etnická identita Uruguayců

Souhrn

Diplomová práce se zabývá uruguayskou společností, jež si přes svůj multietnický původ vytvořila homogenní kulturu. Práce si klade za cíl vymezit hlavní kulturní prvky a popsat atributy uruguayské etnicity. Na základě analýzy socio-kulturních specifik jsou představena praktická doporučení, která mohou usnadnit navázání dobrých vztahů s uruguayským národem. Ta mohou být užitečná zejména pro obchodníky, potenciální zahraniční studenty, cestovatele či jiné návštěvníky Uruguaye a další zájemce o bližší poznání místních obyvatel a jejich kultury. V teoretické části práce jsou osvětleny základní pojmy související s identitou, etnicitou a národem a jsou představeny teoretické koncepty a přístupy k těmto nejednoznačným fenoménům. Praktická část obsahuje interpretovaná data z terénního výzkumu, který autorka uskutečnila v rámci svého zahraničního studijního pobytu v Uruguayi v roce 2018. Výzkum je založen na metodách kvalitativního výzkumu a skládá se ze dvou skupinových rozhovorů s Uruguayci, čtyřmi polostrukturovanými rozhovory s nedávno příchozími imigranty a z dlouhodobého zúčastněného pozorování. Význam výzkumu je o to cennější, že představené výstupy jsou unikátními v oblasti dosud nezpracovaného tématu.

Klíčová slova: Uruguay, etnicita, identita, kultura, národ, kvalitativní metody, terénní výzkum, skupinový rozhovor

Ethnic identity of Uruguayans

Summary

The thesis deals with Uruguayan society, which despite its multiethnic origin created a homogeneous culture. The aim of the thesis is to define the main cultural elements and describe the attributes of Uruguayan ethnicity. Based on an analysis of the socio-cultural specificities, the thesis provides practical recommendations for facilitating good relations with the Uruguayan people. These can be especially useful for businessmen, potential foreign students, travellers or other visitors to Uruguay and other people interested in getting to know the local people and their culture. The theoretical part explains the basic concepts related to identity, ethnicity and nation and also introduces theoretical concepts and approaches to these ambiguous phenomena. The practical part contains interpreted data from field research conducted by the author during her study stay in Uruguay in 2018. The research is based on qualitative research methods and consists of two focus group interviews with Uruguayans, four semi-structured interviews with recently arrived immigrants and long-term observation. The significance of the research is all the more valuable because the presented outputs are unique in the field of this yet uncovered topic.

Keywords: Uruguay, ethnicity, identity, culture, nation, qualitative methods, field research, focus group

Obsah

1.	ÚVOD	10
2.	CÍL PRÁCE A METODOLOGIE	11
2.1.	Výzkumný vzorek.....	12
3.	LITERÁRNÍ REŠERŠE	15
3.1.	Mýtus o etnickém původu	15
3.2.	Tvorba rasových a etnických kategorií.....	16
3.3.	Hlavní prvky uruguayské kultury	17
4.	TEORETICKÁ ČÁST	19
4.1.	Identita	19
4.2.	Etnicita	21
4.2.1.	Vznik etnických identit	23
4.2.2.	Etnicita a rasa.....	23
4.3.	Národ a nacionalismus.....	24
4.3.1.	Národ	24
4.3.2.	Nacionalismus	25
4.3.3.	Národní identita	28
5.	PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE – VLASTNÍ VÝZKUM	30
5.1.	Úvod k praktické části	30
5.1.1.	Exkurz do historie.....	30
5.1.2.	Dnešní Uruguay.....	32
5.2.	Etnická identita Uruguayců	33
5.2.1.	Rozdíly mezi Uruguayci a Argentinci	34

5.2.2.	Jedinečnost	37
5.2.3.	Hrdost	38
5.2.4.	Fotbal	40
5.3.	Kultura.....	42
5.3.1.	Mate.....	43
5.3.2.	Murga.....	45
5.3.3.	Candombe.....	46
5.3.4.	Karneval – Carnival	47
5.3.5.	Kuchyně	48
5.4.	Sociálně-kulturní specifika	51
5.4.1.	Tradice a zvyky	52
5.4.2.	Náboženství	53
5.4.3.	Stereotypy.....	54
5.4.4.	Jazyk.....	58
5.4.5.	Pozdrav	62
5.4.6.	Uruguayská otevřenost vůči imigrantům vs. zkušenosti nově příchozích imigrantů	63
5.4.7.	Praktické informace a tipy	65
6.	DISKUSE	67
7.	ZÁVĚR	69
8.	LITERATURA.....	72
9.	SEZNAMY	79

1. Úvod

V dnešní době světové globalizace můžeme z různých zdrojů získat informace o většině míst světa, jet je navštívit a případně tam začít obchodovat. Ať už je náš motiv styku s cizí společností jakýkoli, vždy je dobré znát místní kulturu a zvyky tak, abychom naší neznalostí nebyli zaskočeni, nebo abychom naším jednáním nezaskočili ty druhé.

„My“ versus „oni“ je základní premisa při hledání a určování identity, která je pro tuto práci velmi významná. Na každého lze pohlížet jako na individuum nebo jako na člena nějaké skupiny, které jedinec sám, nebo někdo zvenčí připisuje různé charakteristiky. Ty mohou, ale také nemusí být vždy ve shodě. Podstata ani existence těchto skupin není samozřejmá, spíše se historicky a situačně vyvíjí a z toho pak vychází tendence určovat kdo kam patří a jaký je (Brubaker, 2010).

Práce se věnuje studiu uruguayské společnosti, zkoumá pohledy na skupinu vlastními členy, tedy Uruguayci, a zabývá se i hledisky nedávno přichozích imigrantů, tedy těch, kteří stojí mimo skupinu. Jedinečný je i pohled samotné výzkumnice, která byla první studentkou České zemědělské univerzity v Praze absolvující semestrální studijní pobyt na Universidad de la República v Montevideu.

Uruguayci jsou převážně potomci imigrantů, kteří do země v dobách kolonialismu přicházeli z různých důvodů. Právě v této epoše bylo původní obyvatelstvo země z velké části vyvražďeno a jeho kultura zanikla (Zourek, 2015, s. 11). V období od první poloviny 19. století do druhé poloviny 20. století přicházejí v šesti vlnách imigranti převážně afrického, francouzského, španělského, italského, slovanského, arménského, židovského a syrsko-libanonského původu (Pi Hugarte, 1969, str. 16). Nejen, že se Uruguay krátce po skočení těchto vln stala pokrokovým a ekonomicky stabilním státem v rámci regionu Jižní Ameriky, ale je pozoruhodné, jak si takto různorodá pospolitost národů a etnik během několik desítek let vytvořila jedinečnou a homogenní kulturu a identitu.

V práci jsou představeny hlavní prvky uruguayské kultury, které mají vzhledem k původu obyvatel kořeny v mnoha cizích zemích. Tyto různorodé kulturní znaky si v Uruguayi, i když mnohdy v pozměněné formě, našly své místo. Dále jsou uvedeny atributy uruguayské etnicity, kterými se Uruguayci sebeurčují a identifikují. Na základě analýzy aspektů národního cítění a sociálně-kulturních specifík jsou představena praktická doporučení, která mohou vést k navázání dobrých vztahů s uruguayským národem.

2. Cíl práce a metodologie

Cílem diplomové práce je vymezit etnickou identitu a kulturu Uruguayců, a na základě zjištěných sociálně-kulturních specifík navrhnout doporučení vhodná pro navazování primárně obchodních, ale i dalších vztahů s obyvateli daného národa.

V práci budou popsány prvky a symboly uruguayské kultury, místní zvyklosti, tradice, stereotypy, oblíbená konverzační témata a společenská tabu. Poté budou uvedena kulturně-hospodářská specifika, která mohou být prakticky využitelná.

K dosažení uvedeného cíle pomohou odpovědi na tyto výzkumné otázky:

- Jaké jsou atributy uruguayské etnicity?
- Jaké jsou hlavní prvky uruguayské kultury?
- Jaká sociálně-kulturní specifika je dobré znát před příjezdem do Uruguaye?

Odpovědi byly zjišťovány metodami kvalitativního výzkumu, které umožňují získat hlubší vhled do zkoumaných problematik. *Focus group* se dvěma skupinami Uruguayců, *hloubkové polostrukturované rozhovory* se čtyřmi nedávno příchozími imigranty a *dlouhodobé zúčastněné pozorování* výzkumnice posloužilo k objasnění etnické identity Uruguayců.

Technika *focus group* neboli skupinové rozhovory byly domluveny s respondenty, kteří se mezi sebou i s výzkumníci dobře znali, což v pozitivním případě pomáhá vytvořit důvěrnou atmosféru pro rozhovor, při kterém se členové neostýchají sdělit svůj názor. Dalšími důvody pro zvolení této techniky byla skutečnost, že více lidí může odkrýt více podstatných témat a názorová pluralita může vést k zajímavým diskusím. Tazatel přitom může pozorovat a vnímat atmosféru, reakce a emoce respondentů, které v nich daná témata vyvolá (Merton, 1987). I když nelze paušalizovat a zobecňovat data získaná kvalitativním výzkumem, je míra konsenzu ve skupinových rozhovorech důležitým ukazatelem. Byly provedeny dva skupinové rozhovory, jejichž audiozáznam byl následně přepsán do písemné podoby. Oba trvaly okolo dvou hodin, v jednom případě se skupinového rozhovoru zúčastnilo sedm respondentů, ve druhém čtyři ve věku od 24 do 30 let. Výzkumnice měla předem připravená témata a otázky, které respondentům kladla a následně jim nechávala prostor o tématech volně diskutovat. Témata se vztahovala k výzkumným otázkám a primárně se řešila: kultura, tradice, zvyky, společenská tabu,

stereotypy, osobní vlastnosti, životní styl, otevřenost vůči imigrantům, jedinečnost, hrdost, rozdíly mezi Uruguayci a Argentinci, oblíbená a neoblíbená konverzační témata, etiketa a doporučení pro obchodníky.

Polostrukturované rozhovory byly využity pro zjišťování názorů, pocitů a vjemů nedávno přichozících imigrantů ohledně Uruguaye a Uruguayců. V tomto případě rozhovory probíhaly s každým respondentem zvlášť. Ve třech, z celkových čtyř případů, se respondent s tazatelem před provedeným rozhovorem tři měsíce znal. Připravenými otázkami byli respondenti nasměrováni k oblasti témat, která byla žádoucí zjistit, ale zároveň jim byl ponechán prostor volně se k čemukoli vyjádřit. Stěžejní témata byla: uruguayská kultura, tradice, každodennost a životní styl. Kromě podstatných otázek pro výzkum byli tito informátoři také dotazováni na jejich důvod příchodu do Uruguaye, jak probíhal oficiální proces přijetí a usídlení se v zemi a jaké byly nebo jsou jejich pocity s tím spojené. Z důvodu inkoherece s tématem práce nebudou tyto informace v práci předloženy.

Všechny rozhovory byly vedeny ve španělském jazyce, tzn. v rodném jazyce respondentů, nikoli výzkumnice, která ovládala v době výzkumu španělštinu na pokročilé úrovni a neměla problém hovořit i o složitých tématech. Audio nahrávky všech rozhovorů a některé přepisy jsou dostupné ke stažení nebo zobrazení pod tímto odkazem: <http://bit.ly/2XXiJA3> *Rozhovory*

V práci jsou uváděny citace z rozhovorů, které jsou volně přeloženy do češtiny.

Zúčastněné pozorování probíhalo každý den, protože badatelka v lokalitě výzkumu dlouhodobě žila. Po provedených rozhovorech bylo možné sledovat zjištěné atributy etnicity a kultury v každodennosti Uruguayců ještě pečlivěji, což dotvářelo a ověřovalo komplexnost zjištěných charakteristik.

Analýze a interpretaci zjištěných dat se věnuje praktická část práce. Literární rešerše a teoretická část práce vychází ze studia zahraničních a českých knižních materiálů, vědeckých článků a jiných odborných informačních zdrojů.

2.1. Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek pro skupinové rozhovory tvořili rodilí Uruguayci ve věku od 24 do 35 let, kteří v Uruguayi strávili většinu svého života. Všichni respondenti žili v době

výzkumu v hlavním městě Montevideu a většina z nich se v něm také narodila. Respondenti uvedli informace o svých předcích ze Španělska, Francie, Itálie, Německa, Portugalska, Afriky, dva respondenti zmínili domorodé předky Charrúas a jedna respondentka uvedla velmi výjimečné etnikum Chaneas. Respondenti byli studenti i pracující.

Tabulka 1 – FG1

Jméno	Pohlaví	Věk	Národnost	Předci
Camila	žena	29 let	uruguayská	Chaneas
Daniela	žena	29 let	uruguayská	Španělé
Juliana	žena	24 let	uruguayská	Španělé a Francouzi
Gonzalo	muž	25 let	uruguayská	Italové
Josefina	žena	26 let	uruguayská	Baskové
Santiago	muž	26 let	uruguayská	Španělé a Francouzi
Cecilia	žena	32 let	uruguayská	Němci, Španělé, Italové, Charrúas

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 2 – FG2

Jméno	Pohlaví	Věk	Národnost	Předci
Fiamma	žena	24 let	uruguayská	Španělé, Italové, původní obyvatelstvo Uruguaye
Fiorela	žena	24 let	uruguayská	Portugalci
Lucía	žena	24 let	uruguayská	Španělé, Italové, Charrúas, Afričané
Tamara	žena	24 let	uruguayská	Italové

Zdroj: Vlastní zpracování

Výzkumným vzorkem pro polostrukturované rozhovory byly čtyři osoby, které v nedávné době imigrovaly do Uruguaye z ekonomických, politických nebo jiných důvodů. V Uruguayi se pro ně používá výraz *inmigrantes recientes*, volně přeloženo „nedávno příchozí imigranti“, jak budou v práci dále nazýváni. Jejich věková skladba byla od 25 do 35 let. Respondenti pocházeli ze Španělska, Kolumbie, Kuby a Venezuely.

Tabulka 3 – Nedávno příchozí imigranti

Jméno	Věk	Národnost	Důvody migrace	Délka pobytu v Uruguayi
Surail	33 let	kubánská	ekonomické	9 měsíců
Katrin	24 let	venezuelská	ekonomicko-politické	3 roky
Juan	32 let	kolumbijská	nabídka pracovní pozice	9 měsíců
Sarah	31	španělská	nabídka pracovní pozice	1, 5 roku

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro doplnění informací k tématu rozdílů mezi Uruguayci a Argentinci byl písemně osloven také 26letý Argentinec z Mendoza.

Respondenty skupinových rozhovorů těšil zájem o jejich etnicitu a kulturu a nedávno příchozí imigranty zájem o jejich názor.

Dotazovaní budou v práci nazýváni jako respondenti a informátoři.

3. Literární rešerše

3.1. Mýtus o etnickém původu

Felipe Arocena a Sebastián Aguiar ve své knize *Multikulturalismus v Uruguayi* (2007) uvádí, že Uruguay není tím, co je popisováno v národní historii, ani tím, co se zobrazuje na mezinárodních prezentačních obrázcích lákajících turisty nebo investory do země, která je: europeizovaná, bez indiánů a domorodého dědictví, sekulární, s několika málo černochoy a kulturně homogenní. Tato země má podle nich kulturní rozdílnost mnohem větší, než se obecně uvádí (2007, s. 7).

Arocena a Aguiar tvrdí, že existují spolehlivé studie (už ale neodkazují, o které konkrétně jde) odhalující, že až pětina uruguayské populace pevně věří, že má domorodé nebo černošské předky. Svá tvrzení opírají o genetickou analýzu DNA a studium mateřských skvrn u dnešní populace. Dnes (2007) existuje sedm sdružení potomků Charrúas, které požadují, aby byl 11. duben uznán jako Den Indiánů na připomínku genocidy Charrúas v Salsipuedes. Afropotomci¹ vytvořili silné organizace na obranu svých práv a dosáhli toho, že 3. prosinec byl vyhlášen jako národní den Candombe, africké kultury a rasové rovnosti. Také poprvé dosáhli toho, že jeden z jejich zástupců byl přímým poradcem prezidenta republiky (Arocena, 2007, s. 7).

Autoři však předkládají, že přistěhovalci nebyli pouze Španělé a Italové, jak bývá běžně a často uváděno. Míjí, že existovaly další důležité kolektivy, které by měly být uznány jako architekti uruguayské národnosti. Švýcaři, kteří se usadili v Nueva Helvecia, zemi odkázali mléčnou kulturu a velkou kapacitu sdružení občanské společnosti, která na úsvitu uruguayské nezávislosti neexistovala; Libanonci začali obchodovat na venkově a neintegrovali se do aktivní politiky; Arméni vybudovali síť dobře organizovaných institucí, např. škol, církví a rádiových stanic, přinesli Lehmeyun² a jména končící na arménské „ian“ jsou často spatřena ve fotbale i politice, tedy dvou „národních vášních“; Rusové ze San Javiera přinesli slunečnicová semínka, a když se objevily první žluté květy na polích, krajané se lekli, že vysázely okrasné květiny; Židé dali život čtvrti Reus

¹ Volný překlad španělskému výrazu - afrodescendiente

² Tradiční arménský pokrm

v Montevideu, zvané „židovská čtvrť“ a povedlo se jim zbudovat hřbitov La Paz, který jim Batlle y Ordóñez desítky let upíral. Jsou komunitou, která s elánem uskutečňuje své rituály a oslavy. Arabové z brazilské hranice Chuy jsou muslimové, kteří mají svou vlastní mešitu, zapojili se do obchodu a pochovávají své mrtvé zabalené do bílých prostěradel přímo do země na svém vlastním hřbitově. Peruánci, kteří dorazili jako poslední a přišli za prací v oblasti rybolovu a domácích služeb, zpochybňují schopnost tolerance, kterou má uruguayská populace před příchodem nových přistěhovalců (Arocena, 2007, s. 8).

3.2. Tvorba rasových a etnických kategorií

Uruguay, jak analyzovali Cabella a Porzecanski (2015), představuje odlišný historický výchozí bod při tvorbě etnických a rasových kategorií a nastoluje diskusi o tom, co představuje rozmanitost a co diskriminaci. Autoři uvádějí, že Uruguay historicky stavěla na tom, co autoři nazvali národní mýtus o rasové demokracii, homogenitě a rovnosti příležitostí. To vše na základě převahy populace evropského původu a úsilí státu o budování vysoce integrované společnosti. Země čelila rostoucím tlakům vyvíjeným afro-uruguayskými organizacemi, což nakonec přispělo k redefinování uruguayské identity. Mýtus rasové homogenity byl v rozporu s řadou sociálních hnutí a etnickými vůdci. Byly publikovány studie, které ukazují empiricky významné socioekonomické mezery mezi afro-potomky a bílými. Statistický růst populace afro-potomků a původního obyvatelstva během posledního desetiletí v Uruguayi podporovalo etnické oživení v důsledku rostoucí legitimacy nebílé identity jako prostředku v boji proti diskriminaci. Uruguayský statistický institut zaznamenal mezi lety 1996 a 2006 nárůst afro-potomků z 1,7 % na 9,1 % a u domorodého obyvatelstva z 0,8 % na 3,8 % obyvatelstva. Cabella a Porzecanski naznačují, že to může být způsobeno také odlišnými metodickými prostředky používanými k měření rasy v každém z těchto průzkumů. Tento proces je vidět ve většině zemí Latinské Ameriky, kde se za posledních 30 let objevil při sčítání lidu působivý nárůst otázek vztahující se k afro-potomkům. V roce 1980 se jen dvě země ptaly na rasu nebo barvu pleti, jmenovitě Brazílie a Kuba. V roce 2000 to už byla i Kolumbie; Ekvádor a Salvador a do dnešního dne shromažďuje informace o domorodých obyvatelích a afro-potomcích 14 z celkových 18 zemí, které provedly sčítání lidu. Stejně jako u jiných kategorií založených

na etnicitě, rase nebo původu, není definice „afro-potomek“ ustálena (Cabella a Porzecanski, 2015).

3.3. Hlavní prvky uruguayské kultury

Zourek ve své publikaci Uruguay (2015) představuje vedle historie státu hlavní prvky uruguayské kultury. Uvádí, že dlouhá léta udržované zvyky a tradice kreolského obyvatelstva začaly od konce 19. století ustupovat kultuře nově příchozích imigrantů. I když se zpočátku zdálo, že se venkovský nativismus a městský kosmopolitismus domněle vylučují, první třetina 20. století byla obdobím pozoruhodné symbiózy těchto dvou rozdílných kulturních modelů. Neopomenutelnou úlohu při tom sehrálo usmíření a následná spolupráce dvou tradičních politických stran, které představovaly a zastupovaly zájmy obou skupin. Identita se nicméně nevytváří pouze prostřednictvím státní politiky. Podstatná byla vnitřní migrace a kontakt s přistěhovalci v hlavním městě Montevideu. Příkladem adaptace a ztotožnění přistěhovalců v nové vlasti je rozšíření čajové infuze mate – tradičního nápoje, dále grilování hovězího masa – asado nebo pokrm dulce de leche. Dřívější prostota gaučovského oblečení byla zapomenuta a až jeho nová verze s nádhernými ornamenty se stala „národním krojem“. Zejména na venkově oblíbený tanec z koloniálního období Pericón, se stal národním uměním a neodmyslitelným prvkem školních slavností (Zourek, 2015, s. 49).

Hudba a tanec Candombe, nejvýraznější odkaz černošské populace, se od poloviny 19. století staly nedílnou součástí montevidejského karnevalu. Rytmickou melodii bubnů pocházející z Angoly si Uruguayci rychle oblíbili a záhy si ji zvolili za jeden ze svých kulturních symbolů. Ze zmíněných afrických, italských a španělských rytmů pochází světově proslavené tango. Tento tanec se zrodil koncem 19. století v prostředí nižších sociálních vrstev na předměstí Montevidea a Buenos Aires, přezdívá se mu „tanec smutných slov“ a je typickým příkladem vztahu periferie a města. Nejznámějším skladatelem a také zpěvákem tanga se nepochybně stal Argentinec Carlos Gardel. Přestože nejnovější poznatky ukázaly, že se ve skutečnosti narodil ve francouzském Toulouse a ne v uruguayském Tacuarembó, Uruguayci se k němu hrdě hlásí. Jinými slovy je tak uruguayský jako mate a tak argentinský jako hovězí biftek. Interpret je známý především svými skladbami Por una cabeza či Volver a jeho popularita trvá i po jeho tragické smrti.

Gardel zahynul v roce 1935 při leteckému neštěstí v Medellínu, což dalo vzniknout mnohým mýtům, které z něho učinily kult lidové zbožnosti (Zourek, 2015, s. 50).

U příležitosti stého výročí nezávislosti republiky zaplnily veřejný prostor pomníky. Největší a nevýznamnější je pomník národního hrdiny Artigase na Plaza de Independencia. Navzdory současnému vyzdvihování uruguayské bílé rasy, která v regionu byla prezentována jako jedinečná, v Montevideu vedle bronzové sochy gauča a přistěhovalce nalezneme také černošské nosiče vody či sochu upomínající na poslední indiány Charrúas. Uruguay dala světu spoustu významných spisovatelů. Jde například o básníka Julio Herrera y Reissinga, feministku Delmira Agustini, esejistu José Enrique Rodó či spisovatele povídek Horacio Quiroga, jehož některá díla byla přeložena i do češtiny. V Uruguayi bylo a stále je velmi populární divadlo. Právě v Montevideu nalezneme jedno z nejhezčích divadel Latinské Ameriky, Teatro Solís, kde často hostovaly i slavné soubory z Evropy (tamtéž).

Arocena zmiňuje, že jedním z problémů, s nimiž se přistěhovalecké státy potýkají, je spojen s kalendářem svátků a oslav. Data považovaná za posvátná, nebo výročí reprezentující historii národů, jsou základní součástí zachování identit. V každém z těchto jedinečných okamžiků slavnostní rituály aktualizují příslušnost ke společné historii, a tedy k etnické skupině nebo národnosti. V Uruguayi nejsou potlačované žádné druhy svátků a oslav kteréhokoli etnika. Avšak stále existují nepřímé překážky, které jim v některých případech brání. Například, pokud se ve společenství prokáže posvátný den, kdy se nemůže pracovat, a tento den tak není právně upraven v pracovněprávních předpisech, ten, kdo do zaměstnání nepřijde, může být potrestán, protože jeho odůvodnění nebude uznáno za platné. Proto se židovská komunita snaží o to, aby byl její kalendář prázdnin v Uruguayi uznán za platný. Například v sousední Argentině existuje zákon, který povoluje Židům čtyři nepracovní dny:- během Velikonoc (Pesach), dva pro Nový rok (Rosh Hashanah) a jeden za Den odpuštění (Yom Kippur) (Arocena, 2007, s. 76).

4. Teoretická část

4.1. Identita

Termín identita nemá jednu konkrétní a obecně platnou definici, proto je na identitu třeba pohlížet optikou různých přístupů a různých perspektiv. Otázkami „kdo jsme“ a „jaké prvky tvoří identifikaci“ se zabývají vědní obory psychologie, sociologie a antropologie. Ty vymezují jednotlivé identifikace, kterými jsou věk, pohlaví, náboženství, národnost, vzdělání, jazyk, domov, etnická příslušnost, sexuální orientace, sociální vrstva, politický názor aj., kterým přisuzují různou důležitost a popisují vztah mezi nimi a dalšími pojmy/proměnnými. Některé definice se doplňují a jiné jsou v rozporu. Jelikož je identita jako sociální konstrukt primárním předpokladem této práce, v následující kapitole jsou uvedeny průsečíky rozličných definic, které jsou využity jako relevantní teoretický rámec pro vlastní výzkum.

V psychologii je identita tradičně chápána jako sebedefinování a subjektivní prožívání toho, čím člověk je: vlastní autenticity, jedinečnosti a konzistentnosti v čase a prostoru, ať už jako jednotlivce nebo jako člena lidských skupin a společností (Bačová, 1996). Identitu jednotlivce lze vymezit ve třech rovinách: intrapersonální, interpersonální a sociální (Bačová, 2008). Intrapersonální rámec identity je založen na pocitu totožnosti, zahrnující sebeuvědomění si své celistvosti, autenticity, nepřetržitosti a stability vzhledem k osobním hodnotám a normám. Interpersonální rámec se týká vztahů a interakcí mezi jednotlivci a sebedefinování na této úrovni zahrnuje souhrn sociálních rolí, se kterými se jedinec identifikuje. Sociální rámec pak určuje příslušnost jedince k různým společenským skupinám. Pro obsah a proces této skupinové sebeidentifikace je podstatné, zda se k určité skupině jedinec hlásí sám nebo zda ho tam zařazují jiní (Bačová, 2008).

Identifikace se děje v procesu vnímání podobností s někým druhým a jeho opaku – tedy etablování rozdílů. Pro identifikaci jsou kontrasty klíčové, bez jiných totiž neexistuje pojem my. Pokud je možné definovat sebe sama pouze ve vztahu k druhému, vyplývá to z toho, že identifikace je proměnlivá v závislosti na tom, ke komu ji vztahujeme. Z toho plyne, že identita je relační a situační (Eriksen, 2007, s. 68).

Identita jednotlivce se utváří vždy pod vlivem jeho okolí a celé společnosti, a to v určitém kulturním a sociálně-historickém kontextu. Proto je velmi těžké oddělit identitu

osobní (prožívání sebe sama jako jednotlivce) a sociální (prožívání sebe jako člena lidských skupin a společností). Kromě toho vlastní přesvědčení jedince o sobě („subjektivní“ identita) je vždy konfrontováno s tím, jak jedince definují druzí (tj. s tzv. „objektivní“ identitou) (Bačová, 1996). Život všech jedinců kolísá mezi zdůrazňováním skupinové identity a rozdílů v osobním postavení (Tesař, 2007, s. 53).

Na to navazují sociální konstruktivisté Peter L. Berger a Thomas Luckmann (1999), kteří vidí rozdělení identity na osobní (individuální) a kolektivní (sociální) jako principiální. Berger a Luckmann kladou důraz na vzájemnou provázanost vztahu jedince a sociální struktury při formování a udržování identity. Osobnost člověka, jako subjektivně a objektivně vnímaná identita, podle nich není předem dána, ale utváří se kontinuálně sociálními a kulturními procesy. *„Přestože je možno říct, že člověk má přirozenost, ještě více platí výrok, že člověk buduje svou přirozenost, či jednoduše, že člověk vytváří sám sebe.“* (Berger, 1999, s. 53). Nahlížet na identitu jako na něco, co neexistuje samo o sobě, nýbrž na něco, co vzniká a je proměnlivé až na základě sociokulturním kontaktu, je typické pro konstruktivismus. V praxi není významné, jaké objektivní kulturní rozdíly mezi skupinami existují, ale to, jaké mezi nimi existují vzájemné vztahy. Důležité je také to, jak jsou tyto rozdíly chápány těmi, kterých se bezprostředně týkají. Identifikace tedy není tolik o tom, jaké zde skutečně existují rozdíly, ale spíše o tom, které z nich se stávají sociálně relevantními do té míry, že lidé jednají, tak jako by skutečně existovaly (Eriksen, 2007, s. 68).

Jednotlivé komponenty identity mohou být také označeny jako **dané** („připsané“), **dosažené** nebo osvojené (Liebkind, 1989). Připsané komponenty jsou nedobrovolné, jedinec si je nemůže vybrat nebo změnit (např. pohlaví, věk, barva kůže). Dosažené komponenty jsou dobrovolné atributy a členství ve skupinách (např. povolání, politické uskupení). Avšak ne všechny komponenty identity lze jednoznačně zařadit do tohoto rozdělení: například etnicita jedince je daná v tom smyslu, že jedinec si nemůže vybrat skupinu, do které se narodí, na druhé straně je ale dosažená v tom smyslu, že jedinec se často sám může rozhodnout, do jaké míry je etnicita důležitá pro jeho celkovou identitu (Liebkind, 1989).

Podobně identitu vnímá i Eriksen, který definuje identitu **vnucenou** a **zvolenou**. Etnickou identitou však vnímá jako identitu vnucenou. Podle něj se s vnucenou identitou setkáváme spíše v tradičních, než v moderních společnostech (Eriksen, 2007).

Je evidentní, že různé teorie nahlíží na identitu rozdílně. Většina z nich se však shoduje v tom, že identita není jedinci a priori dána, nýbrž je to něco, co se vyvíjí na základě společnosti, ve které se jednotlivci socializuje. Další společnou charakteristikou je, že identita je proces uvědomování si, chápání a vybírání kým jedinec jako jedinec nebo jako člen různých skupin je (Bačová, 1997).

4.2. Etnicita

Jednou z forem sociální identity je také etnicita (Tesař, 2007, s. 54). V sociální antropologii termín etnicita odkazuje k aspektům vztahů mezi jakýmkoliv skupinami, které jsou jak vlastními členy, tak ostatními nahlíženy jako kulturně odlišné (Eriksen, 2012, s. 22). Etnicita je vyjádřena prostřednictvím sociálního kontaktu a spočívá v rozlišování mezi „my“ a „oni“. Předpokládá vztah mezi jasně vymezenými kategoriemi, jejichž členové se navzájem považují za kulturně odlišné. Tedy etnicita existuje *mezi*, a nikoliv v rámci skupin. Tam, kde se toto pravidlo nevyskytuje, nemůže etnicita existovat (tamtéž, str. 45). Frederick Barth zdůrazňoval, jako jeden z prvních, významnost pomyslných etnických hranic utvářejících se během styku s jinými skupinami. Tvrdil, že etnická identita se drží jednotlivce tak, že není možné se jí úplně zbavit (Barth, 1969). Etnicita je relační a situační, nejde o fenomén neměnný, a proto je vhodné ji studovat na úrovni sociálního života, a nikoliv na úrovni symbolické kultury (Eriksen, 2012, s. 103). Anthony Smith stanovil následující kritéria vymezující pojem etnikum (Smith, 1986, s. 22-41):

- kolektivní jméno (ethnonymum);
- mýtus o společném původu;
- sdílené dějiny (kolektivní zkušenosti předávané z generace na generaci);
- charakteristická sdílená kultura;
- asociace s určitým územím;
- pocit solidarity.

Mýtus o společném původu bývá v tradičních společnostech mýtem o biologickém původu, avšak chybí u mnoha současných etnik. Jeho náhradou může být představa o příchodu do země a o jejím osídlení nebo mýtus o základající události a vzniku (politické) jednotky. Co se týká teritoria, ne všechna etnika žijí s vazbou na konkrétní

území. Některá společenství postrádají vlastní jméno, ale jmény označují své sousedy, což dokládá vědomí odlišnosti. Pocit vzájemnosti spojující příslušníky jednotlivých etnik se projevuje různými formami. Většinou příslušníci jednoho etnika neposuzují všechny shody a odlišnosti stejnou měrou, čímž mohou upevňovat pocit solidarity. U kultury bývá vyzdvihována jedinečnost jazyka, který často hraje roli nosného prvku kultury. Svěbytný jazyk však nemusí být podmínkou existence etnika, avšak možnost komunikace rozhodně podporuje pocit vzájemnosti. Na rozdíl od jazyka, který je na první pohled zjevný, existuje množství kulturních rysů skrytých v každodennosti, které bývají jedinečné. Patří sem například způsob pozdravu, konverzace, placení spropitného či seznamování se. Mnohé kulturní rysy často přesahují etnické hranice; důležité ale je to, že danou kulturu její nositelé považují za svěbytnou. Můžeme také pozorovat, že etnika tíhnou k přisvojování kulturních výpůjček. Smith opomíjí politickou organizaci, která byla dříve považována za neoddělitelnou (Tesař, 2007, s. 19-24).

Etnicita silně souvisí hlavně s jazykem, zvyklostmi, původem, kolektivními zkušenostmi a skupinovou solidaritou. Často jednotlivec může pociťovat více úrovní etnicity najednou, které se vzájemně nevylučují. Teoretik etnicity Richard Jenkins (2008) vidí současný antropologický konsenzus etnicity takto:

- Etnicita je o kolektivní identifikaci založené na vnímaných kulturních rozdílech.
- Etnicita se týká kultury (sdílených významů), ale pramení v sociálních interakcích (zejména meziskupinových).
- Etnicita není statická ani stálá, tak jako nejsou statické ani stálé kultura a situace, v nichž jsou sociální hranice vytvářeny.
- Etnicita je jak kolektivní, tak individuální, navenek vyjádřená v institucích a vzorech sociálních interakcí a vnitřně v osobní sebeidentifikaci.
- Etnicita je bez ohledu na definiční chaos jednou ze základních lidských identit.

Žádná dosud podaná definice etnika nebyla všeobecně přijata (Tesař, 2007, s. 19-24).

4.2.1. Vznik etnických identit

Vznik nových etnik, který je předpokladem vzniku nových identit, obvykle sleduje jednu ze dvou možných trajektorií. První z nich je ta, že se rozšíří již existující identifikace, druhá je jejím opakem – tj. redukce velikosti skupiny s předpokládaným sdíleným původem. Představa o společném původu je sama o sobě nejednoznačná, proto obě tyto interpretace vyžadují reinterpretaci minulosti. Na kolikátou generaci je třeba se zpětně ohlédnout, abychom našli výchozí bod pro naši současnou etnickou identitu? Žádná objektivní odpověď na tuto otázku neexistuje (Eriksen, 2012, s. 120).

4.2.2. Etnicita a rasa

Zatímco dříve se lidé běžně rozdělovali do čtyř základních ras, a v některých zemích se do rasových kategorií rozdělují dodnes, moderní genetika se tomuto členění vyhýbá, a to z následujících důvodů. Mezi lidstvem vždy docházelo ke křížení v takové míře, že není možné hovořit o pevných hranicích, genetická variabilita uvnitř jedné „rasy“ je v mnoha ohledech vyšší než systematická variabilita mezi skupinami navzájem a není prokázáno, že by dědičné charakteristiky vysvětlovaly kulturní rozdíly (Eriksen, 2012, s. 23). Současná molekulární genetika nepotvrdila existenci relevantních rozdílů v genové frekvenci mezi lidskými populacemi a zpochybnila pojem rasy jako biologické kategorie (Soukup, 2011, s. 685), koncept rasy, coby kulturní konstrukt, však může být významný ve společnostech, v kterých ovlivňuje činy lidí (Eriksen, 2012, s. 23).

To, co činí etnicitu a rasu příbuznými koncepty je sdílení společného mýtu o původu. Vztah mezi etnicitou a rasou je komplexní a myšlenka rasy může, ale nemusí tvořit součást etnických ideologií. Nepotvrzuje se, že by její přítomnost v mezietnických vztazích byla zásadní. Na druhou stranu je nepopíratelné, že lidé, jejichž fyzický vzhled se liší od majoritní společnosti, mohou mít větší problémy s asimilací než ostatní a uniknout etnické identifikaci pro ně bude složitější. Stejná omezení ale mohou platit pro skupiny, které například neovládají dominantní jazyk. V obou případech se etnická identita stává aspektem osobnosti, z něhož se nelze zcela vymanit, i když v případě etnických skupin je určitá kulturní změna možná. Naopak k tomu, aby byli členové rasy za strany ostatních vystaveni stejnému zacházení, nemusí sdílet specifické kulturní rysy. Jistě existují zásadní etnické odlišnosti, které nemohou být považovány za rasové v tom smyslu, že by byly

nezměnitelnými. Zatímco by se mohlo jevit, že pro etnické kategorie je důležitý společný původ, zdroj solidarity a kolektivní identifikace, zdají se být důležitější aktuální sdílené kulturní rysy na úrovni sociální integrace. Etnicita může prokazatelně existovat i bez představ o rase, přesto bývá hranice mezi přirozeným biologickým a kulturním, tj. získaným neostrá (Eriksen, 2012, s. 28).

V kontextu Latinské Ameriky se konceptu etnicity a rasy věnuje britský antropolog Peter Wade, který tvrdí, že vztah mezi etnicitou a rasou je v tomto regionu ještě komplikovanější. Dokládá to příklady, v kterých je obvykle výzkum černochů otázkou rasy, zatímco studium Indiánů je otázkou etnicity (Wade, 2010, s. 37).

4.3. Národ a nacionalismus

4.3.1. Národ

Výraz „národ“ má v jednotlivých jazycích a v odlišných politických a sociálních podmínkách různé významy. Stejně tak tomu je i ve většině studií věnovaných tomuto tématu. V historii termín „národ“ označoval obyvatele, kteří žijí pod stejnou vládou. Později se připojila charakteristika společného jazyka, dále společné kultury nebo minulost. Český učenec J. A. Komenský definoval národ jako soubor lidí, kteří žijí na společném území, mají společné dějiny a společný jazyk a jsou spjati láskou ke své vlasti. Postupně vznikaly definice, které vymezovaly národ na základě empiricky zjistitelných rysů, jako jsou kultura, jazyk, politické vazby, vztahy k teritoriu atd. Ty ovšem nevyhovovaly všem pospolitostem, a tak další autoři navázali poněkud subjektivnějšími definicemi, které se opírají o vůli, přání nebo uvědomění si příslušnost národu. Max Weber označil národ jako skupinu lidí, kteří vůči sobě chovají „specifický pocit solidarity“ (Hroch, 2009, s. 19). Benedict Anderson navrhuje z antropologické perspektivy následující definici národa: *je to politické společenství vytvořené v představách – jako společenství ze své podstaty ohraničené a zároveň suverénní* (2008, s. 21). Anderson se snaží porozumět síle národní identity a cítění a v této souvislosti poznamenává, že lidé jsou často ochotni pro národ zemřít, což odráží jeho mimořádnou sílu (2008, s. 26). Geller se s Andersonem shodují v tom, že nahlízejí na národ jako na ideologickou konstrukci usilující o propojení kulturní skupiny se státem. Národy mají současně tendenci představovat si samy sebe jako staré, i když jsou ve

skutečnosti moderní (Hroch, 2012, s. 166-168). Na úrovni identity je národnost věcí přesvědčení (Hroch, 2012, s. 173).

Všechny více či méně rozdílné teorie se shodují v základní myšlence, že národ je politicky organizované společenství, jehož příslušníkům je společný vysoký stupeň vědomí vzájemné sounáležitosti. Příslušníci národa si uvědomují svou odlišnost od ostatních národů i bez přímého osobního styku. To by nebylo možné bez povinné školní docházky, hromadných sdělovacích prostředků atd. (Tesař, 2007, s. 57).

Národy samy sebe určují prostřednictvím etnických hranic nebo pomocí jiných podobných (někdy i fiktivních) vymezení. Typický je pro národy zájem o dějiny, a to jak o jejich prapůvod, časový výchozí bod i průběh. Právě výklad dějin se často stává médiem, pomocí něhož si množství osob odlišných zvyků, kultury, dialektů nebo i jazyka vytváří duchovní pouto s ostatními. Společný smysl dějin a jejich symbolický počátek je možné považovat za určitý indikátor utváření národa. Smysl dějin vypovídá o smyslu existence, o uvědomování si postavení daného společenství ve světě (tamtéž).

4.3.2. Nacionalismus

Mnozí tvrdí, že nacionalistická ideologie vznikla jako reakce na industrializaci a vykořeňování lidí z jejich lokálních společenstev. V tomto historickém kontextu vznikla potřeba nového druhu ideologie, která by byla schopna ve velkém vytvářet soudružnost a loajalitu mezi jednotlivci participujícími na sociálním systému (Hroch, 2012, s. 172). Nacionalismus neznamená probuzení národů k uvědomění: nacionalismus vynalézá národy tam, kde předtím žádné nebyly (Gellner, 1964, s. 169). Nacionalismus předchází národům. Národy netvoří státy a nacionalismus, nýbrž je tomu přesně naopak (Hobsbawn, 2000). Nacionalismus vznikl jako novotvar původně v politickém diskurzu, což jej zatížilo politickými, hodnotícími konotacemi (Hroch, 2009, s. 17). Anderson naproti tomu tvrdí, že nacionalismus musíme chápat ve spojitosti s velkými kulturními systémy, které ho předcházely, z nichž vzešel a vůči nimž se vymezil, a nikoli v souvislosti s politickými ideologiemi, které vědomě zastáváme (Anderson, 2008, s. 28). Také říká, že svou moc čerpá z kombinace politické legitimacy a emocionální síly (Hroch, 2012, s. 167).

Hroch zmiňuje, že podle Gellnera nacionalismus odkazuje na zvláštní vztah mezi etnicitou a státem, požaduje, aby etnické hranice nebyly přetřaty politickými hranicemi. Nacionalismy jsou podle něj etnické ideologie, které praví, že jejich skupina by měla

ovládat stát. Národní stát je tedy stát ovládaný etnickou skupinou, jejíž identitární ukazatele (jako je např. jazyk) bývají zakotvené v jeho legislativě a oficiální symbolice (Hroch, 2012, s. 165). Používání typických etnických symbolů má za cíl povzbudit přemítání o vlastní kulturní odlišnosti, a tak vyvolat národnostní cítění (Hroch, 2012, s. 171). Avšak ve většině polyetnických států je pro předcházení vzpourám třeba kompromisu a nadeťnické symboliky (Hroch, 2012, s. 191). Nacionalismus klade důraz na solidaritu mezi chudými a bohatými. Jako jediný princip inkluze a exkluze vidí národní hranici – kategorii osob definovaných jako příslušníci té samé kultury. Podle Hrocha by měl nacionalismus znovuvytvořit pocit úplnosti a kontinuity s minulostí, poskytovat pocit bezpečí a překonat odcizení mezi jednotlivcem a společností, které přinesla modernita. Podmínkami úspěšného nacionalismu je politická efektivita a podpora lidí (Hroch 2012, s. 169-173). Kohn tvrdí, že přestože jsou některé rysy všem formám nacionalismu společné, každou z nich podmiňuje sociální struktura, duchovní tradice, geografie, kulturní historie, v níž se prosazuje (1968, s. 87). Konstantou nacionalismu ve všech jeho proměnách zůstává požadavek národa, aby státní moc byla v etnickém smyslu identifikována s většinou. Každý národ probuzený k nacionalismu chápe svůj cíl politické sebeurčení, odlišnost a oddělenost od jiných národů a rovnost a nezávislost ve vztahu k nim. Avšak i kulturní sebeurčení je jeho požadavkem (tamtéž). Rozdělovat můžeme nacionalismus „otevřený“, který je nakloněn vzájemným vztahům mezi národy a jeho základem bývá územní uspořádání, a státně organizovaná společnost zřizující národ jako společenství občanů bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. Zdůrazňuje svobodné sebeurčení jednotlivce. „Uzavřený“ nacionalismus zase zdůrazňuje původní charakter národa, společný původ (pokrevnost) a zakořeněnost v půdě zděděné po předcích. Tyto prvky určují opravdovost a chrání před cizími vlivy. Příkladem „otevřeného“ nacionalismu jsou Spojené státy, které odmítly přijmout společný původ jako základ své národní identity a nezaložily národ na společné minulosti, náboženství nebo kulturní tradici. Národy Latinské Ameriky jsou tak staré, kam až historie národní státnosti sahá, sociální zaostalostí však většina z nich připomíná „nové“ národy z 20. století. *Všechny tyto národy procházejí hlubokou transformací, již si vynucuje celosvětový vývoj spjatý s možností rychlé technologické změny a snahou jí dosáhnout; zkušeností s radikálním hnutím jakou je fašismus a komunismus; požadavkem sociální rovnosti a aktivní účasti mas v národním životě; a s „populační explozí“ a růstem obrovských měst* (Kohn, 1968).

Primordialismus a modernismus

Primordialismus věří v určitou danost nebo historickou původnost národa (Horálek, 2012). Vychází z představy, že národ má starobylý původ a z přesvědčení, že příslušnost k národu je přirozená součást lidských bytostí, podobně jako sluch či zrak. Primordialisté se domnívali, že etnické identity jsou základní identitou, jsou dané napořád a jsou silně emotivně prožívané (Tesař, 2007, s. 53). Optikou primordialismu jsou národy nebo společenské jednotky, které mají jednotnou kulturu, společný jazyk a historický nebo pokrevní původ (Hirt, 2010). Gellner jej popisuje takto: „*Národy jako přirozený a od Boha daný způsob třídění lidí, jako vrozené, ačkoli dlouho odkládané politické určení, jsou mýtem*“ (Gellner, 2005, s. 59 – 60). Pohlížíme na něj jako na přístup nikoli teorii, protože s národy zachází jako s neproblematickou daností (Hirt, 2010, s. 2).

Modernismus, který je opozicí primordialismu, vychází z přesvědčení, že „národy“, včetně obecně sdílené představy jejich reálné existence, jsou produktem jistých společenských a historických předpokladů, které vznikly až s příchodem modernity. Modernisté spojují vznik národů se společenskými změnami vyvolané industrializací, kapitalistickou urbanizací, moderním školstvím a státní správou, jež způsobily zvýšení sociální mobility a gramotnosti (Tesař, 2007, s. 57). Předmětem studia nejsou „národy“ an sich, ale na prvním místě nacionalismus. Ten je chápán jako politická doktrína, směřující k vytvoření „národů“ jakožto politických jednotek v rámci samostatných „národních“ států (Hirt, 2010, s. 2).

Spor modernistů s primordialisty je do jisté míry sporem mezi etickým a emickým přístupem³, a proto má stále své místo a význam v etnologickém bádání. Navíc primordialismus jako nástroj etnických politik je důležitým spolutvůrcem etnické identity a následně i etnických teorií, které se jimi zabývají (Horálek, 2012).

Instrumentalismus a konstruktivismus

Instrumentalismus vnímá „nacionalismus“ jako nástroj, jímž politika dosahuje podpory při soupeření o moc, bohatství a prestiž. Má utilitární charakter (Hirt, 2010, s. 3). Podle instrumentalistů byla etnicita výsledkem používání etnických symbolů k politické mobilizaci (Tesař, 2007, s. 55).

³ Dichotomie přístupu emického – perspektiva zkoumaných, vnitřní pohled, a etického – perspektiva objektivního, nezaujatého, vnějšího pozorovatele (Morris et al. 1999: 781–782).

Konstruktivistické teorie se objevily v 80. letech 20. století jako pokusy o syntézu primordialistického a instrumentalistického přístupu. Vyzdvihovaly sociální kořeny a povahu etnicity. Zdůrazňovaly konkrétní okolnosti, vnější kontext, pojednávaly o neustálém přetváření a formování etnicity. Rozlišovaly mezi silnou a slabou etnicitou (tvrdily, že se etnicita může v různých situacích projevovat silněji a slaběji) a dokládaly, že etnicita není neměnná, ale ani zcela otevřená (Tesař, 2007, s. 55). Konstruktivismus poukazuje hlavně na jazykovou složku národa, skrze niž organizuje „sebepojetí“ příslušníků jakožto členů kolektivů, jejich identitu i politické vidění světa. Klade důraz na ideologicko-konceptuální aspekty vytváření „národů“ (Hirt, 2010, s. 3).

4.3.3. Národní identita

Při zkoumání konstrukce národní identity musíme probádat řadu témat, jako jsou jazyk, kultura, stát, politika, ekonomika, sociální struktura atd., a to ve všech souvislostech. Je třeba uvážit, že ve vývoji národní identity dochází k prvkům náhody, rozptýlenosti, neúplnosti a změnám v samotném jejím obsahu (Grew, 2003). Vždy, když se sociální skupiny spojovaly, přinášely s sebou představy a symboly, které přispívaly k ideologickým formulacím národní identity (Hroch, 2003, s. 210).

Podle studií Carltona Hayese Hanse Kohna (2003) kultura pěstovaná intelektuály, politická filosofie a sociální instituce jsou navzájem s chodem politiky nerozlučně propojeny a nacionalismus je s to přeměnit je v sílu schopnou určovat svůj vlastní směr a obsah. Národní identita se považovala za výsledek i nezbytnou podmínku modernizace jakékoli společnosti. Její utváření nevzniklo pouhým přirozeným vývojem; je chápáno jako součást univerzálního historického procesu. Národně osvobozené hnutí po celém světě dokládají, že pocit identity může formovat národy, podněcovat jejich vznik a významně proměňovat společnost. Sociální vědy měly obecně tendenci pohlížet na národní identitu jako na citový postoj, se kterým mohou manipulovat ti, kdo jsou u moci. Povaha takové identity bývá dána účelem, jemuž slouží. Mnoha lidem přinášela zvýšená sociální mobilita a pevnější spojení místních zájmů s národními záležitostmi praktický užitek. Výměnou za náležité chování dostával občan právo vznášet nové požadavky na stát. Význam národní identity změnila industrializace. Rozšířené trhy, intenzivnější komunikace a snazší cestování posílily pocit přináležitosti k jediné národní společnosti (Kohn, 2003).

Grew zdůrazňuje také kulturní obsah národní identity. Nezbytným jádrem však již není nadčasová lidová kultura, ale uznává se konstitutivní role vysoké kultury divadel, muzeí, akademií, univerzit atd. Národní styl ve výtvarném umění, literatuře, hudbě i národní jazyk sám se začaly vymezovat a uznávat většinou právě prostřednictvím těchto institucí. Aby byla národní identita opravdu živá, pravděpodobně musí mít určitý základ jak v lidové, tak ve vysoké kultuře (2003, s. 203-216).

Vlastní idea národa předpokládá, že existují jiné národy nebo skupiny lidí, kteří nejsou jeho příslušníky (Hroch, 2012, s. 183).

5. Praktická část práce – vlastní výzkum

V praktické části jsou interpretována a analyzována data získaná během terénního výzkumu. Úvodem je třeba zmínit, že v praktické části je uváděna nejen vědecká literatura, ale také kulturní a cestovatelské příručky, jejichž cílem často bývá právě zmapování socio-kulturních specifik a objasnění nebo alespoň seznámení se s místními zvyklostmi a tradicemi. Členění kapitol je v praktické části rozděleno podle výzkumných otázek do tří hlavních oblastí – etnicita, kultura a socio-kulturní specifika. U dílčích kapitol už jejich rozřazení tak jednoznačné není. Často jsou v nich popisovány skutečnosti, které svým rozdílným pojetím mohou příslušet i do jiných oblastí. V některých kapitolách, ve kterých jsou o určitých tématech pouze zmínky, jsou uvedeny odkazy na ty z kapitol, v nichž jsou témata popsána podrobněji. Jak bylo vysvětleno v teoretické části, mnoho autorů interpretuje pojmy, jako je identita, etnikum a národ rozdílně a je třeba neopomenout fakt, že jejich hranice se prolínají. Tato dispozice je patrná i v praktické části práce.

5.1. Úvod k praktické části

Jméno státu ‚Uruguay‘ je odvozeno od stejnojmenné řeky, která na západě země tvoří přirozenou hranici s Argentinou. Samotné slovo Uruguay pochází z indiánského jazyka guaraní, a v češtině označuje „řeku ptáků“ (URU pták, GUA místo, Y voda). Uruguay je svou rozlohou počtem obyvatel vůbec nejmenší španělsky mluvící zemí Jižní Ameriky. Jejimi sousedy jsou zase dva největší státy kontinentu, a to Brazílie a Argentina (Zourek, 2015).

5.1.1. Exkurz do historie

První lidé se podle odhadů na území budoucí Uruguaye usídlili před 11 000 lety. Domorodé obyvatelstvo se skládalo z mnoha různých etnických skupin, osídlení oblasti bylo velmi řídké. Evropané, kteří přijeli kolonizovat Laplatskou oblast kolem roku 1516, se jako s prvními setkali s domorodým obyvatelstvem Charrúas. To kladlo dobyvatelům odpor a portugalského mořeplavce Solíse s několika jeho muži zabili a snědli. Obživa Charrúas byla tradičně založena na lovu, rybolovu a sběru divokých plodin. Žili nomádským způsobem života a v krajině nezanechali žádné stopy trvalého rázu. Obydlí si

stavěli z dřevěných kůlů, které pokryli rákosem nebo jinou travou (Chalupa, 2012, s. 17-25). Další početně významné etnikum, které území obývalo, byli Guaraníové a ostatní Chanás, Yaros, Bohanes a Guayanás. Nej hustěji osídleny byly břehy řek. Podstatným způsobem proměnil tradiční život zdejšího domorodého obyvatelstva chov koní a hovězího dobytka, které na území dovezli Španělé. Z domorodců se se změnou jejich jídelníčku stali výborní jezdci, protože mohli za potravou putovat na větší vzdálenost a zlepšit si tak své životní podmínky (tamtéž). Od 17. století se pro území dnešní Uruguaye začíná užívat název Banda Oriental, což znamená východní břeh (Zourek, 2015, 20).

Nezávislý stát Uruguay vznikl jako výsledek mírové dohody mezi Argentinou a Brazílií 27. srpna 1828. K této dohodě vedly dlouholeté a vyčerpávající boje o území (tamtéž).

Příchod imigrantů

Proces demografické a kulturní formace uruguayského lidu je třeba zasadit do celého kontextu historie území. Oblast Banda Oriental byla po staletí obývána skupinami původního obyvatelstva jen řídké a následné vlny evropských přistěhovalců byly pro budoucí formaci uruguayské identity zásadní. Evropští přistěhovalci nepřišli do Uruguaye najednou, ale ve vlnách. Hovoří se o šesti migračních vlnách, které do země dorazily (Pi Hugarte, 1969, str. 8).

První vlna byla zaznamenána v období let 1837 až 1842. V této době dorazilo více než 30 000 přistěhovalců a téměř všichni se usídlili v Montevideu, jehož počet obyvatelstva v té době překročil počet 40 000. V tomto období je v hlavním městě mezi 15 000 a 18 000 Francouzů, většinou Basků. Začala tzv. Velká válka a obchodníci se začali pohybovat směrem k druhému břehu⁴ (Pi Hugarte, 1969, str. 15).

Po Velké válce, která zastavila evropskou migraci, a dokonce způsobila odchod mnoha přistěhovalců do Argentiny, dochází ke druhé vlně přistěhovalectví. Na rozdíl od té první se většina obyvatelstva usídlila na venkově. Podle výsledků sčítání lidu z roku 1860 měla republika již 221 200 obyvatel, z nichž 57 900 žilo v Montevideu. Příliv přistěhovalců se zvýšil z 21,6 % ze sčítání lidu z roku 1852 na 35 %. Brazilci zaujímali první místo s 19 100 obyvateli; následovali Španělé s 18 330 obyvateli, Italové s 10 000 a Francouzi s 8 900 obyvateli. Nicméně kolem let 1870 až 1873 se v důsledku tzv. Války

⁴ Druhým břehem je myšlen břeh Argentiny.

kopí příchod přistěhovalců zastavil a stávající obyvatelstvo začalo emigrovat do té míry, že ve sčítání dochází ke snížení celkové populace (Pi Hugarte, 1969, str. 16). V roce 1872 měla republika 420 000 obyvatel, z toho 103 000 cizinců. V této době si Španělé zachovali malou výhodu oproti Italům, ačkoli se tento jev v budoucnu v Montevideu již neopakoval. Uruguay v té době byla domovem pro 37 000 Španělů, 32 000 Italů a 17 700 Francouzů (tj. baskicko-francouzských).

Třetí vlna se rýsovala již roku 1875; v roce 1879 dosahuje migrační příspěvek 17,5 % hrubého růstu obyvatelstva. O deset let později došlo k vrcholu, kdy mezi přicházejícím obyvatelstvem převažují imigranti z Itálie. A znovu se projevilo zbrzdění. Tentokrát se nejedná o války, ale o ekonomickou krizi z let 1890 až 1891, která je příčinou emigračního jevu, jež negativně ovlivnil růst národního obyvatelstva (Pi Hugarte, 1969, str. 16).

Čtvrtá a pátá vlna mohou být spojeny do jedné, jsou oddělené mezistátním obdobím jen mezi lety 1902 a 1904. V této době přichází do země velký počet lidí, který svého vrcholu dosáhne v letech 1912 až 1913. Poté začíná pokles migrace, který končí stagnací způsobenou katastrofou první světové války (Pi Hugarte, 1969, str. 17).

Šestá vlna končí kolem roku 1930. Příchozí imigranti už nepocházejí ze stejných tradičních zemí. Italské přistěhovalectví je zadrženo fašismem a prudce klesá, španělská migrace stagnuje a francouzská už dávno ztratila na své důležitosti. V této době přichází do země slovanské, arménské, židovské a syrsko-libanonské obyvatelstvo (Pi Hugarte, 1969, str. 17).

5.1.2. Dnešní Uruguay

Oficiální název státu je Uruguayská východní republika (República Oriental del Uruguay). V rámci regionu představuje Uruguay politicky stabilní a ekonomicky vyspělou zemi se silnou střední třídou (Zourek, 2015, s.7). HDP na obyvatele činilo v roce 2017 – 16 245 amerických dolarů. Nezaměstnanost byla ve stejném roce 7,9% a roční akumulovaná inflace byla 6,6 %. Vývoz zboží z Uruguaye v roce 2018 dosáhl 9,088 mld. USD. Jako tradičně jsou hlavními položkami uruguayského vývozu položky spojené se zemědělstvím a přírodními surovinami:

- Maso – 1,629 mld. USD
- Celulóza – 1,660 mld. USD

- Mléčné výrobky – 682 mil. USD
- Sója – 526 mld. USD
- Nápojové koncentráty – 472 mil. USD.

Dovoz zboží do Uruguaye v roce 2018 dosáhl 7,635mld. USD, což je o 3 % více než v roce 2017. Hlavními položkami byly automobily, oblečení a obuv, plasty, mobilní telefony a léky (Uruguay, 2019).

K poslednímu sčítání lidu v Uruguayi došlo v roce 2011 a podle něj zde žije 3 251 654 lidí. Z toho je 1 561 056 mužů a 1 690 598 žen. Celkem 77 003 obyvatel se narodilo mimo Uruguay. Přestože současná molekulární genetik nepotvrdila existenci relevantních rozdílů v genové frekvenci mezi lidskými populacemi a zpochybnila pojem rasy jako biologické kategorie (Soukup, 2011, s. 685), Uruguayci při sčítání lidu rozdělují obyvatelstvo mezi rasy: afro nebo černá, asijská nebo žlutá, domorodá a bílá. (Censo 2011).

Tabulka 4 - Populace podle rasové etnicity

Celkem	Nerelevantní	Ignorovaný	Afro nebo černý	Asijský nebo žlutý	Bílý	Domorodý	Jiný
3 251 654	81 574	27 435	255 074	15 412	2 951 192	159 319	6 724

Zdroj: Instituto Nacional de Estadística (INE) - Censos 2011.

5.2. Etnická identita Uruguayců

Etnicita je vytvářena prostřednictvím sociálního kontaktu, vzniká vztahem mezi dvěma nebo více skupinami a existuje právě mezi nimi (Eriksen, 2012, s. 102). V praxi není významné, jaké objektivní kulturní rozdíly mezi skupinami existují, ale to, jaké mezi nimi existují vzájemné vztahy. Důležité je také to, jak jsou rozdíly chápány těmi, kterých se vztahy bezprostředně týkají (Eriksen, 2007, s. 68). Z toho důvodu byla Uruguaycům při skupinových rozhovorech kladena otázka „*Jaké spatřujete rozdíly mezi vámi a Argentinci?*“. Porovnání s Argentinci bylo zvoleno kvůli údajně největší podobnosti mezi těmito dvěma národy (Zourek, 2015, s. 7) a odpovědi na tuto otázku odkryly také vztah mezi nimi. Mnohaleté výzkumy etnických procesů jasně ukazují, že neexistuje žádná přímá kauzální spojitost mezi kulturní výměnou a rozpadem hranic mezi nejrůznějšími identitami. Často to

bývá právě naopak – čím jsou si lidé podobnější, tím více se zabývají tím, jak se odlišit jeden od druhého. A mohlo by se doplnit – čím více se snaží být odlišní, tím více jsou si podobní (Eriksen, 2007, s. 7).

Aby byl zjištěn aspekt etnicity, který zohledňuje pohled na skupinu vlastními členy, tj. jak oni sami sebe vnímají ve vztahu k jiným, byly respondentům položeny otázky „*V čem se cítíte být jedinečnými?*“ a „*Na co jste hrdí?*“. Aby bylo zjištěno, jak na Uruguayce pohlížejí lidé mimo skupinu, byli dotazováni nedávno příchozí imigranti. Jeden z nich žil dříve i v Argentině, proto byl požádán o popsání rozdílu mezi těmito národy. Pro dokreslení celkového obrazu byl písemně osloven rodilý Argentinec, aby i on vysvětlil podobnosti a rozdíly, které vnímá mezi jeho národem a Uruguayci.

5.2.1. Rozdíly mezi Uruguayci a Argentinci

Uruguayské vnímání odlišností oproti Argentincům je velmi různorodé, přitom se tato škála náhledů opakovala v obou skupinových rozhovorech. Z popisu respondentů vyplývá, že vztah mezi Uruguayci a Argentinci – Porteños (obyvatelé hlavního města Buenos Aires) je napjatý, panuje mezi nimi určitá rivalita, ale přesto jsou si tyto dvě národnosti hodně podobné a velmi blízké. Hned na začátku rozhovorů na toto téma v obou případech zaznělo, že je třeba rozlišovat mezi Argentinci – Porteños a obyvateli venkova; ti jsou totiž podle Uruguayců mnohem skromnější a Uruguaycům bližší. Jeden respondent zdůraznil, že Argentina je společnost extrémů – rozdíly mezi chudými a bohatými jsou v zemi velmi výrazné, zatímco v Uruguayi je na tom většina lidí podobně. Dále respondenti popisovali pouze vztah k Porteños, protože s nimi přicházejí do kontaktu nejčastěji. Většina turistů navštěvujících Uruguay je z Argentiny. První názor, na kterém se shodlo několik dotazovaných v obou rozhovorech, byl, že Porteños jsou povýšení, ješitní a přivlastňují si oběma národům společné prvky hmotné i nehmotné kultury, jako je mate, tango, dulce de leche, asado atd. Ale nejen to, také uruguayskou půdu. Uruguay považují za svou 24. provincii (nepočítá-li se jako provincie hlavní město) a chovají se podle toho. Například podle respondentů Argentinci tvrdí, že turisty nejoblíbenější uruguayské přístavní město Punta Del Este patří jim (to zaznělo i v obou skupinových rozhovorech). Porteños o Uruguaycích mluví jako o mladších sourozencích, nazývají je v překladu něčím jako „Uruguayčičky“ s pro ně pozitivní konotací, chovají se k nim povýšeně, a to

Uruguayce rozčiluje. Na druhou stranu je podle nich mají rádi, a to víc, než Uruguayci je (toto tvrzení se opět opakovalo). Respondenti uvádějí, že se Porteños povyšují nade všemi národy a jsou tím ve světě proslulí. V obou skupinových rozhovorech zaznělo, že se někomu ze skupiny v zahraničí přihodila situace, kdy si někdo jiný oddechl, že daná osoba není Argentinec (Porteño), ale Uruguayec. Porteños jsou podle respondentů egocentričtí, hrdí, dokážou se „prodat“ a ze svých slavných osobností dělají bohy. To Uruguayci neumějí, jsou vždy kritičtí i ke svým úspěšným osobnostem (toto tvrzení podporuje tradice kritických Murgas – více v kapitole 5.3.2.). Podle Uruguayců jsou oni sami mnohem pokornější a skromnější. Zourek (2015, s. 7) uvádí, že Uruguayci ve snaze rozlišit charakteristiky mezi nimi a Argentinci o sobě v nadsázce prohlašují, že jsou Argentinci bez pocitu nadřazenosti a Argentinci jim oponují, že oni jsou Uruguayci bez pocitu méněcennosti.

V obou rozhovorech několikrát zaznělo, že jsou Uruguayci a Argentinci stejní, ale také naopak, že jsou úplně jiní.

Zajímavě vztah mezi Uruguayci a Argentinci popsala respondentka Lucía: *„Vztah mezi Porteños a Uruguayci je typicky sourozenecký. Budeme se nenávidět, budeme se hádat, ale když se něco stane, podpoříme se. Například v Argentině je problém s potratem (a lidé nosí zelené šátky, aby projevíli nesouhlas s jejich zákazem) a tady v Uruguayi vidíš 80 % lidí se zeleným šátkem. Když se něco stane tam, je to jako kdyby se to stalo tady. Nedávno v Argentině zmizel chlapec, byl to zamlžený případ a tady se dělaly demonstrace. Hádáme se, pereme se, ale „když se vaří brambory“ (ustálené slovní spojení v překladu něco jako „když jde do tuhého“) jsme tam, jeden pro druhého, a to platí z obou stran.“*

Pohledem Argentince

Pro Uruguayce a Argentince je stejné všechno související s kulturou Rioplatense. Tím je myšleno: tango (Carlos Gardel), příchod evropských přistěhovalců a afrických otroků, konzumace mate patřící k celému pobřeží a hranici mezi Brazílií, Argentinou, Paraguayí a Uruguayí, velká spotřeba masa, agroexportní hospodářská politika a Mercosur. Rozdíl jsou v různých nářečích, které národy mají. Podle respondenta má Argentina větší rozmanitost, odlišná nářečí a přízvuky podle regionů, kterých má mnoho vzhledem ke svému velkému území. To souvisí také s rozdílností podnebí, krajiny a také předhispánské kultury. V Uruguayi je známo pouze etnikum Charrúas, zatímco v Argentině jich je více – Huarpes, Mapuches, Tehuelches atd. Vztah mezi Argentinou a Uruguayí je podle

respondenta velmi dobrý. Uruguay a Argentinu popisuje jako sesterské země s velmi podobnou historií, nicméně upozorňuje na jejich odlišné národní hrdiny. Otec vlasti Argentiny je osvoboditel San Martín a otec vlasti Uruguaye je Artigas. Uvádí, že Argentinci jsou velmi vášniví, zejména v politice, náboženství, sportu atd. a mají rádi názor na všechno. Možná jsou Uruguayci diskretnější a organizovanější. V Argentině je mnoho obyvatel s velmi odlišnými myšlenkami, někdo z Patagonie z jihu je naprosto odlišný od někoho ze severu z Cuyo (Mendoza). To je podle respondenta důvod, proč je Argentince velmi obtížné zorganizovat a proč v zemi došlo k velmi silné občanské válce. Myslí, že v Uruguayi existuje více jednoty.

Pohledem imigranta, který žil v obou zemích

Na porovnání Uruguayců a Argentinců byl dotázán také respondent Juan – imigrant z Kolumbie, který v době rozhovoru žil 9 měsíců v Uruguayi a předtím přibližně 9 let v Argentině. Ten popsal metaforicky Uruguay jako malý národ, který trpí pocitem, že je mladší sourozenec Argentiny a nemůže se s tím vyrovnat. *„Přijde mi, že Uruguay má pocit, že je mladší sourozenec a tím nechce být. Vždycky ale bude ve stínu gigantické Argentiny.“* Uvedl, že v Uruguayi je společnost homogenní, zatímco v obrovské Argentině je to, co kraj, to jiná kultura. Podle něj právě proto, že má Argentina tolik rozličných krajů, bere Uruguay jako svoji 24. provincii. Vnímá, že Uruguayci trpí tím, že nejsou ve světě rozeznáváni, že lidé nevědí, kde Uruguay leží, přitom o Argentině každý někdy v životě slyšel. Zároveň mu připadá, že jsou Uruguayci hrdí na to, že jsou Uruguayci. *„Myslím si, že oni se cítí být hrdí na to, že jsou malá země, ale zajímavá. Oni ti to neřeknou, ale přijde mi, že si jsou vědomi a jsou hrdí na to, že mají dobrý fotbalový tým, který na světových pohárech hraje vždy výborně, a že v Latinské Americe mají jednu z nejlepších ekonomických stabilit. Věřím, že díky tomuhle se cítí dobře.“* Podle něj Argentinci Uruguayce zbožňují, ale Uruguayci Argentince (Porteños) pomlouvají a kritizují. Zároveň Argentince nezajímá, co si Uruguayci myslí, protože oni kritizují všechno. *„Uruguayci Argentince pomlouvají, ale to Argentinec Uruguayce nikdy pomlouvat nebude, Argentinci zbožňují Uruguayce.“* Nakonec dodal, že Argentince celkově nezajímá vůbec, co si kdo myslí, ale Uruguayce ano. Uruguayce vnímá jako velmi klidný lid, s dobrou vibrací, veselejší a optimističtější než Argentince. Argentinci jsou podle něj hodně hluční, přirovnal to ke stereotypu Italů. Přiznal, že ani on se španělštinou jako svým rodným jazykem, Argentincům ze začátku svého pobytu nerozuměl, protože všichni slangově

mluví ve stejnou chvíli, jeden přes druhého a nelze pochytit, co kdo říká. V Argentině je podle něj cítit špatná nálada ze současné hospodářské situace, protože na tom země není ekonomicky dobře a už není Paříží Jižní Ameriky. Tvrdí, že v Uruguayi je pití mate rozšířenější a grilované hovězí chutnější.

5.2.2. Jedinečnost

Existuje množství kulturních rysů zcela zjevných nebo skrytých v každodennosti, které bývají pro určité etnikum jedinečné. Bart se vymezuje vůči předpokladu kulturní jedinečnosti etnických skupin. Tvrdí, že užitečnější je na specifickou sdílenou kulturu nahlížet jako na výsledek dlouhodobého sociálního procesu, nikoli jako na primordialistickou vlastnost. Zdůrazňuje důležitost studia etnických hranic, které mají být definované zevnitř, z perspektivy jejich členů (Eriksen, 2012, s. 73). Mnohé kulturní rysy často přesahují etnické hranice, důležité ale je to, že danou kulturu její nositelé považují za svébytnou (Tesař, 2007, s. 24).

V následující kapitole budou uvedeny odpovědi respondentů na otázku „*V čem se cítíte být jedineční*“, která předpokládala nastínění oněch etnických hranic, toho, v čem se Uruguayci cítí být odlišní ve vztahu k ostatním.

Odpovědi na tuto otázku v rozhovorech nezaznělo mnoho, ale opět se v obou případech jedna odpověď opakovala. A to „*Že jsme směsice*“. V jednom z rozhovorů to bylo doplněno vysvětlením, že i když jsou Uruguayci směsice (imigrantů, resp. potomků imigrantů) jsou poměrně homogenní, ve smyslu, že základní zvyky a tradice sdílejí všichni napříč celou zemí. Vymezili se tím opět vůči Argentině tvrze, že u nich jsou kultura a zvyky na severu země naprosto odlišné od těch na jihu země, zatímco v Uruguayi existuje určitý „základ“, který sdílejí všichni její obyvatelé. V této souvislosti respondenti přiznali, že stále bojují za to, aby byli rozeznáváni ve světě. Trpí tím, když v zahraničí řeknou, že jsou z Uruguaye, a lidé nevědí, kde to je. V této souvislosti kdosi zmínil, že to je proto, že pocházejí ze země třetího světa. Toto neaktuální dělení světa je svým způsobem v jejich prostředí stále přítomné, protože k jeho vyjádření došlo během terénního výzkumu mnohokrát. Informátoři věří, že mate a fotbal jsou jediné atributy, podle kterých je svět identifikuje. Od jednoho respondenta zaznělo, že Uruguayci jsou jedineční hraním na *candombe*, uměním karetní hry *truco* a dobrými mravy.

5.2.3. Hrdost

Podle studie Jessicy Tracy a Richarda Robinsona (2007) je hrdost důležitá emoce, která hraje významnou roli v mnoha oblastech psychického fungování. Pocit hrdosti posiluje prosociální a adaptivní chování, a naopak její ztráta může vyvolávat agresivitu nebo nespolečenskost. Jejich výzkum ukazuje, že vystupování a chování s hrdostí spojené je univerzální ve všech kulturách bez ohledu na etnicitu či zeměpisnou šířku a délku. Podle nich také postoje vyjadřující sebejistotu a hrdost zajišťují jedinci významné postavení na sociálním žebříčku, a to výrazněji než projevy ostatních emocí (Robins, 2007). Je možné, aby právě to, na co se cítíme být hrdí, formulovalo naši identitu?

V následující kapitole budou uvedeny konkrétní skutečnosti, na které se respondenti cítí být hrdí, jako potencionální aspekty etnické identity.

Řada respondentů uvedla, že se cítí být hrdá na *uruguayskou politiku a sociální zákony*. Uruguay je jako jedna z mála zemí Jižní Ameriky sekulární stát a zákony zde nepodléhají náboženské tradici, což jsou skutečnosti, které respondenti také zmiňovali. Prvním příkladem uvedených sociálních zákonů je *zákon o potratu* (Ley N° 18.987). Uruguay, Guayna a Francouzská Guayna jsou jediné země Jižní Ameriky, kde je zákonem povolen umělý potrat bez podmínek (např. nechtěné těhotenství) v prvních týdnech těhotenství (Aborto en América Latina). Uruguayci si dobře uvědomují svou jedinečnost v rámci regionu a zároveň podporují ostatní země v jejich snahách tento zákon prosadit. Konkrétně, jak již bylo zmíněno výše v kapitole 5.2.1 *Rozdíly mezi Uruguayci a Argentinci*, Uruguayci na podporu Argentinců nosí viditelně zelený šátek, což je v Argentině symbol podpory zákonu o potratu (Los pañuelos verdes). Dalším řešeným zákonem je *zákon o transosobách*, který umožňuje právo na svobodný rozvoj osobnosti podle své vlastní genderové identity, bez ohledu na své biologické, genetické, anatomické, morfologické, hormonální nebo jiné přiřazení (Ley N°19.684). Zmíněn byl také *zákon o legalizaci marihuany*. Uruguay se stala první zemí na světě, která legalizovala prodej a pěstování marihuany v plném rozsahu (Uruguay legalizó, 2013). Byl přijat zákon, který upravuje , výrobu (která bude kontrolována státem), uvádění na trh, držení a rekreační a léčivé použití marihuany, jako i použití pro průmyslové účely (Ley N 19.172). S těmito

zákony je spjato jméno uruguayského exprezidenta Josého Mujicy⁵, za jehož vlády byly přijaty. Jeho jméno bylo také zmíněno při debatě o attributech hrdosti, ale z reakcí ostatních bylo patrné, že ne všichni mají na jeho osobu stejný názor. Zmínka o něm padla v obou skupinových rozhovorech, přičemž v jednom případě bylo přímo řečeno, že si respondent nepřeje, aby tímto začal debatu o politice, v druhém případě jméno Mujicy vyvolalo vlnu nesouhlasných poznámek. V souvislosti s ním ještě zaznělo, že během několika málo let (myšleno za období jeho vlády) se politika země velmi rozvinula. Pokud jde o politiku, Uruguayci jsou hrdí na to, že jsou jednou z nejméně zkorumpovaných zemí ve srovnání se sousedy z Jižní Ameriky, a že jsou zemí bez válek. „*Nejsme zkorumpovaná země, nějaká korupce tady je, ale ve srovnání s ostatními to není nic.*“ (Gonzalo, 25let)

Dva nedávno příchozí imigranti vnímají Uruguayce jako hrdé na to, že jsou Uruguayci. Podle nich si dobře uvědomují, že přesto, že jsou v regionu Jižní Ameriky malá země, jsou ekonomicky nejstabilnější, mají rádi krajinu své země a vědí, že mají výborný fotbalový tým. Podle španělské imigrantky, která v Uruguayi pracuje jako novinářka, zpívají Uruguayci při všech oficiálních a státních akcích velmi hrdě svou hymnu. Říká, že je vnímána nacionalisticky, i přesto, že sami dobře vědí, že v zemi nefunguje vše, tak jak má. Uvedla také příklad toho, jak mají Uruguayci rádi svoji zemi: „*Mají hodně rádi svou zemi, jsou schopni tě ujišťovat, že Punta del Este je to nejkrásnější místo na světě!*“ (Sarah, 31let)

Další oblast, ve které jsou Uruguayci podle nich samotných jedineční a na co jsou hrdí, je veřejné vzdělávání, a to hlavně vysokoškolské. Prý je to ale ostatními státy Jižní Ameriky zneužívaná výhoda a jejich sousedé přijíždějí do Uruguaye vystudovat a pak zemi zase opouštějí. Jeden informátor to komentuje slovy: „*Taky je to špatný, protože přichází mnoho imigrantů vystudovat a pak odjedou, využijí nás a zmizí. Stát by měl vymyslet nějakou dohodu, aby to takhle nebylo.*“ (Juliana, 24let)

Zmíněna byla také uruguayská kuchyně, hlavně maso a domácí a přírodní produkty (zavařeniny apod.), které jsou na uruguayském venkově standardem. Významnou záležitostí, na kterou se Uruguayci cítí být hrdí, je fotbal, kterému je věnována celá následující kapitola.

⁵ José Alberto Mujica Cordano byl uruguayský prezident v letech 2010 – 2015, předtím byl dlouhodobě vězněn za své partyzánské aktivity s revoluční organizací Tupamaro (Murray).

Dále zazněly atributy, které nebyly blíže specifikovány, a to příroda, pláže, vesnice, hudba, vědci, spisovatelé, výzkumníci...

Závěrem kapitoly je citován výňatek z rozhovoru, který doplňuje výše zmíněné konkrétní skutečnosti, na které jsou Uruguayci hrdí a líčí jakousi nepopsatelnost vnitřních pocitů a postojů ohledně národní hrdosti:

Výzkumnice: *Na co se cítíte být hrdé?*

Lucía: *Na to být Uruguayka.*

Výzkumnice: *Proč?*

Všechny: *Pro všechno!*

Lucía: *Ani ti to nemůžu vysvětlit... Věřím, že Uruguayec není pyšný na konkrétní skutečnosti, nýbrž na všechno jako celek (Fiamma: Na všechno), kdo jsme, jako společnost, co máme...*

Tamara: *Být malou zemičkou, ale jsi tam! (hahaha) Co já vím, jsem Uruguayka tečka.*

Fiamma: *Myslím, že jsme malá země, ale jsme sjednocená země.*

Fiorela: *Ovšem, jsme sjednocení.*

Fiamma: *Jasně.*

Fiorela: *Někdy si stěžujeme, ale jsme sjednocená země.*

5.2.4. Fotbal

Fenomén, který se bezesporu výrazně zapsal do formování uruguayské národní identity, představuje fotbal. Tento sport do země pronikl v průběhu 19. století prostřednictvím britských námořníků, kteří se jím na pevnině bavili. Díky úzkým vazbám na Británii se zde fotbal ujal dříve než v jiných zemích kontinentu. Na rozvoji tohoto sportu se podíleli právě britští učitelé a o jeho popularizaci se pak zasloužily samotné britské kluby, které v rámci svých turné Uruguay několikrát navštívily. Většina fotbalových týmů vznikala v hlavním městě Montevideu. Úspěchy domácí fotbalové reprezentace, která má díky světle modrým barvám svých dresů přezdívku *selección celeste* (nebeský výběr), byly značně ovlivněny politickou a ekonomickou stabilitou země (Zourek, 2015, s. 47).

Jedna informátorka uvedla že, dívčí jméno Celestina bývá favoritem pro novorozené dívky právě v období úspěchů domácího týmu při světových zápasech. Zmínila také, že v této epoše, kdy se lidé radují, prudce vzrůstá porodnost.

První mezinárodní úspěch zaznamenal národní tým v roce 1924, když na olympijských hrách v Paříži získal zlaté medaile. Svůj triumf dokázali Uruguayci následně obhájit o čtyři roky později v Amsterdamu. Tyto dvě sportovní události jsou pokládány za neoficiální světové šampionáty. Uruguay se také stala mnohonásobným šampionem Jižní Ameriky. Důležitý úspěch však znamenalo vítězství na prvním oficiálním mistrovství světa v roce 1930, které hostila právě Uruguay. Uspořádání takové akce byla pro Uruguay příležitost prezentovat se světu jako stabilní a perspektivní země, čímž se odlišuje od zbytku regionu. Zároveň se šampionát měl stát vyvrcholením oslav stého výročí nezávislosti země (Zourek, 2015, s. 47).

Uruguayci přijímali fotbalové úspěchy s nadšením. Sportovní úspěchy znamenaly také velký politický triumf vlády. Nová imaginace se do uruguayské společnosti dostávala prostřednictvím rozsáhlého systému zpráv, symbolů a mýtů, a to hlavně od poloviny druhého desetiletí do počátku třicátých let (Achúgar, 1992, s. 81).

Respondenti popisovali, že když hraje reprezentace, lidé se změní, všichni jsou spolu, všichni to společně prožívají. Scházejí se na náměstích a dívají se na plátna, zavírají se obchody, do kanceláří se kupují televize a zaměstnavatelé nechávají sledovat zápas své zaměstnance – celá země se spojí. Lucía vysvětluje: *„V tu dobu všichni slavíme, všichni trpíme, všichni se smějeme, všichni jsme stejní.“*

Fotbalové tituly pomáhaly malému státu získávat potřebné sebevědomí a působily mimořádně pozitivně na vládou podporovanou politiku integrace. Značný význam měl také fakt, že několik hráčů bylo černé pleti (Zourek, 2015, s. 47).

Zde je na místě zmínit uruguayské fotbalové zvolání nebo pobídku „Garra Charrúa“, která funguje jako jakási hnací síla uruguayských hráčů, aby udělali vše, co je v jejich silách ke kýženému úspěchu. Pochází ze slov garra, což znamená dráp, který by měl podle respondentů symbolizovat výdrž, kuráž nebo vnitřní sílu. Význam výrazu Charrúa, což je název původního domorodého obyvatelstva Uruguaye, není jednoznačný. Informátorka vysvětlila, že Charrúas byli svobodní, temperamentní, neklidní, bojovní domorodí obyvatelé Uruguaye, kteří odolávali mnoha útokům, ostatní se jich velmi obávali a oni vždy bojovali až do posledních sil. Jejich jméno je zahrnuto v této frázi právě proto, aby v hráčích vyvolalo zmíněné charakteristiky. Respondentka dále uvedla, že „garra

charrúa“ nezačali používat samotní Uruguayci, ale toto přízvisko narážející na jejich divoký původ, bylo jim dáno zvenčí a mělo Uruguayce ponížit a urazit. Ti to ovšem naopak přijali pozitivně, zvolání přidali výše zmíněné hodnoty a začali jej sami používat. Uruguayský historik Gerardo Caetano vysvětlil, že garra charrúa je něco fantastického, co se objevilo ve 20. a 30. letech 20. století a mělo nabudit takový psychický stav, který umožní překonat nepříznivé okamžiky zápasu. Akademik uvedl, že fotbal je generátor mýtů, příběhů a populární filosofie, což vede k vytváření slov a konceptů, které se trvale používají v každodenní řeči (Anfitti, 2018).

Náměstek ministra sportu říká, že fotbal je v Uruguayi velmi důležitou součástí identity její populace. První triumfy v Copa América, na olympijských hrách a světových pohárech vedly ke sjednocení společnosti, která byla v prvních letech dvacátého století plná přistěhovalců z různých částí světa (Anfitti, 2018).

K dalšímu velkému úspěchu došlo v roce 1950, kdy selección celeste nečekaně porazila Brazílii. Toto vítězství je dodnes považováno za největší hrdinství státu, jehož vznik byl spíše diplomatický konstrukt než výsledek vůle obyvatel. Úspěch se postupně transformoval v národní trauma, neboť se na něj již nepodařilo navázat (Zourek, 2015, s. 47). Přesto, jak uvádí jeden informátor, i když se reprezentace umístí na čtvrtém místě, celá země ji při návratu domů vítá jako vítěze.

5.3. Kultura

Kultura představuje unikátní nadbiologicky vytvořený systém prostředků a mechanismů, jejichž prostřednictvím se příslušníci lidského rodu adaptují k vnějšímu prostředí a přetvářejí je do podoby tzv. druhé „lidské přírody“ (Soukup, 2011, s. 397).

V literatuře se kultura často dělí na hmotnou a nehmotnou, což je v některých případech poněkud zavádějící a následující kapitola ukáže proč. Bude v ní představeno několik materiálních kulturních prvků, které jsou však neodmyslitelně spjaty s nehmotným kulturním vyjádřením, zvyklostí nebo tradicí. Nabízí se otázka, zda vůbec existuje nějaký kulturní předmět, který sebou žádné nehmotné kulturní vyjádření nenese.

V následující kapitole budou popsány hlavní prvky uruguayské kultury, které respondenti považovali za důležité a vyprávěli o nich. Některé jako tango a gaucho byly pouze zmíněny, ale nebyly blíže popsány.

5.3.1. Mate

Mate je nápoj vyrobený louhováním „yerby mate“ (dehydratovaných a rozdrcených listů Cesmíny paraguayské). Tato čajová infuze má díky obsahu kofeinu povzbuzující účinek, což z ní činí obzvláště osvěžující nápoj. Příprava stimulačních a léčivých nápojů vychází z tradice domorodého obyvatelstva Guaraní. Podle legendy tohoto indiánského obyvatelstva jejich předci přešli přes oceán a usadili se v Americe, kde se rozhodli vytvořit novou civilizaci. Čekali na příchod vysokého vousatého boha s modrýma očima a světlou kůží, který když sestoupil z nebes, s sebou přinesl znalosti zemědělství a tajemství zdraví a medicíny, odhalující léčivé vlastnosti rostlin. Jedno z nejdůležitějších tajemství bylo, jak pěstovat a připravovat listy mate stromu. Nápoj měl zajistit zdraví, vitalitu a dlouhověkost (Dellacassa, 2007).

Yerba mate čaj kromě jiného obsahuje i vysokou hladinu vitamínu A, působí močopudně a rozšiřuje cévy. Stejnomený název nese i speciální nádoba, která se „yerbou mate“ plní, opakovaně zalévá horkou vodou a tento výluh se poté konzumuje (Mate, 2012).

Začátkem 17. století, po příchodu jezuitů, se proti užívání mate bojovalo, jelikož jeho konzumace byla považovaná za zlozvyk. O několik let později se od tohoto opatření upustilo, protože domorodé obyvatelstvo se místo konzumace mate opíjelo alkoholickým nápojem zvaným „chicha“, vyrobeným z divokého ovoce, kukuřice a medu. Jezuitští evangelisté se tak nakonec rozhodli mate podporovat a propagovat. (Dellacassa, 2007).

Zatímco v Evropě převládala čajová kultura, mate se rozšiřovalo v Jižní Americe. Původně bylo společníkem osamělých farmářů skotu. Divoký, hořký a zelený čaj byl věrný průvodce v dobách samoty i časů radosti. Jak plynul čas, mate se dostalo do měst po celé Uruguayi, Argentině, Paraguayi a Brazílii (jih země) a stalo se symbolem každodennosti (Mate, 2012).

Konzumace mate nese různé významy podle času, místa, události nebo osoby, s níž je sdíleno. Důvod jeho pití může být také jen potlačení chuti k jídlu, nebo ukrácení času. Mate doprovází studenty během jejich studia, setkání s rodinou a přáteli nebo spolupracovníky. Je to společenský prvek a symbol vřelého přivítání pro návštěvníky země. Mate je obvykle sdíleno a zvykem je používat stejný hrnek a stejnou bombillu (speciální brčko se sítkem). Předávání mate od jedné osoby ke druhé, je velmi dobře odděluje od jiných infuzí, jako je čaj nebo káva (Mate, 2012).

Mate je jednou ze symbolických a společenských tradic uruguayské kultury a je neoddělitelným společníkem Uruguayců. Pro Uruguayce je typické, že nosí mate společně s termoskou plnou horké vody u sebe během celého dne. Termoska umožnila této tradici překročit hranice domova, a tak se z tohoto rituálu stal životní styl, který je viditelný všude ve veřejném prostoru. Právě termoska představuje podle respondentů významnou odlišnost od způsobu konzumace mate v Argentině nebo na jihu Brazílie. Tam se sice s konzumací tohoto nápoje lze také setkat, ale většina spotřebitelů jej podle respondentů užívá doma a na ulici Argentince tak často s mate v ruce a termoskou v podpaží nepotkáte. „*Ten, kdo s sebou nemá mate přes den, se těší celý den až přijde domu a dá si ho.*“ (Lucía, 24let) Jelikož může být neustálé nošení mate a termosky v rukou poměrně nekomfortní, vynalezli Uruguayci mnoho druhů držáků a speciálních tašek. Ten, kdo mate připraví, ho také většinou během dne sdílí se svými kolegy, známými nebo spolužáky. Podle rozhovorů je sdílení mate nepsaná povinnost. Horké mate pijí Uruguayci během celého roku bez ohledu na roční období a vozí si ho sebou i na dovolenou.

Obrázek 1 - Matero

Zdroj: Mercado Libre.

Nejenom mate samotné, ale také místa, kde si mate Uruguayci vychutnávají, jsou zmiňovaná při dotazu na uruguayské zvyky. Je velmi časté vidět Uruguayce různého stáří sedět na náměstí na lavičkách i na zemi na chodníku a popíjet mate. U Uruguayců žijících v Montevideu je obvyklé chodit pít mate na nábřeží (La Rambla) a do parků (zejména Parque Rodó). Z 11 dotazovaných pije mate každodenně 5 osob (to znamená, že připravuje a nosí celý den při sobě), společensky (to znamená, že ho denně nepřipravují oni sami, ale od přátel se napijí) 4 osoby a vůbec ho nepijí 2 osoby. Nedávno přichází imigrantka

upozornila na skutečnost, že Uruguayci mate spolu sdílí i když jsou nemocní, což bývá zdrojem městských epidemií.

„Až ti Uruguayec nabídne mate, znamená to, že tě bere.“ (Tamara, 24let)

Obrázek 2 - Mate

Zdroj: Vlastní archiv.

5.3.2. Murga

Uruguayská murga je skupina lidí v maskách, kteří tančí, hrají na hudební nástroje a zpívají písně, které kritizují politické, společenské a jiné významné události, ke kterým v Uruguayi došlo v uplynulém roce (Montevideo Carnival).

Murga se skládá ze 17 jednotek: scénický a sborový režisér, 13 zpěváků ve sboru rozdělených podle jejich hlasového rozsahu a 3 členové tvořící bicí část, která je rozdělena na činely, basový buben a bicí (Murga, 2012). Představení murga jsou součástí uruguayského karnevalu – Carnival, který je podrobně popsán v následující kapitole.

Tato tradice pochází ze španělského Cádizu a vznikla kolem roku 1908. Uruguayská murga kombinuje různé kulturní a hudební vlivy ze Španělska a Itálie a od konce 19. století prošla četnými proměnami, které z ní vytvořily něco jedinečně uruguayského. Jako kulturní projev přitahuje příznivce z celého světa (Experience Uruguay). Pokud jde o její popularitu přímo v Uruguayi, je podle webu ministerstva kultury jednou z nejpoblárnějších forem kulturního vyjádření v zemi (Murga, 2012). To je částečně v rozporu s výroky respondentů, kteří z velké většiny uvedli, že murgy sice považují za

uruguayskou tradici, ale nejsou jejími velkými příznivci. Pouze třetina dotazovaných se chodí pravidelně dívat na představení konkrétních skupin. „*Para mí murga no existe.*“ (Josefina, 26let)

V posledních několika desetiletích se struktura začíná pomalu měnit a vznikají takzvané „murgas juvenes“ neboli mladší skupiny murga. Ty přizpůsobují a inovují svůj styl podobným způsobem, jakým se ze španělské tradice utvořila uruguayská murga (Murga, 2012). Podle vyjádření informátorů je jich stále velmi málo a mimo Montevideo nejsou téměř žádné.

Zkoušky skupin murga jsou často veřejné a fanoušci tak mají možnost seznámit se s repertoárem skupiny ještě před oficiálním vystoupením. Murgy vystupují na podíích s tribunami, kterým se během karnevalu říká „*tablados*“ a jejich show jsou většinou veřejné, avšak mohou být i soukromé. Ať už v Montevideu nebo kdekoli mimo hlavní město, murgy vždy přinášejí prostřednictvím tohoto tradičního divadelního formátu s písněmi, kostýmy a živým makeupem osvěžující vtipný, satirický a kritický pohled na aktuální události. V Montevideu je také muzeum Murga, kde se návštěvníci mohou dozvědět o historii této tradiční slavnosti (Murga, 2012).

5.3.3. Candombe

Candombe je kulturní projev afrického původu, který se v regionu Rio de la Plata (okolí stejnojmenné řeky, která tvoří přírodní hranici mezi Uruguayí a Argentinou) rozvíjí od příchodu „černých“ otroků. Vznikl v koloniální éře v 17. a 18. století jako jeden z hlavních prostředků komunikace, který spojoval bubnování, tanec a náboženství (bantů a křesťanství) mezi africkými otroky, kteří byli obchodníky s lidmi přivezeni z Angoly do přístavu Montevideo (País Andrade, 2014).

Tato kulturní praxe byla v roce 2009 uznána jako projev nehmotného kulturního dědictví lidstva UNESCO (Lozza, 2009). Candombe posledních 200 let zastává významnou roli kulturní identity především v Uruguayi, ale také v Argentině a v Brazílii, kde si jako v jediné zachovalo i svůj náboženský charakter (País Andrade, 2014).

Každou neděli a o mnoha svátcích se svolávají candombe bubny na oživení okresů Sur, Palermo a Cordón v jižním Montevideu v Uruguayi, kde žije nebo žila populace afrického původu. Setkání začíná kolem komunálních ohňů, kde se lidé shromažďují, aby

naladili své bubny před začátkem pochodu. Přehlídka je vedena nejprestižnějšími členy, od rodin uznávaných komunitou pro jejich bubnování po mnoho generací; další bubeníci jsou organizováni za nimi v řadách a neformální účastníci, tanečníci a diváci pochodují vedle nebo se dívají z balkonů. Zvuk a rytmus největšího a nejhlubšího bubnu „piano“ je charakteristický pro každou ze tří čtvrtí. Organizovaná struktura candombe spojuje okresy a signalizuje jejich individuální identitu. Předávání candombe v rodinách afrického původu je považováno za projev odporu, stejně tak ale představuje uruguayské hudební oslavy a kolektivní sociální praxi hluboce zakořeněnou v každodenním životě různých čtvrtí. Je také symbolem a projevem paměti společnosti, přitahující bývalé obyvatele konkrétních čtvrtí zpět na návštěvu ve svátečních dnech (Lozza, 2009). Den 3. prosince byl vyhlášen jako národní den candombe, africké kultury a rasové rovnosti (Arocena, 2007, s. 7). Andrade ve svém výzkumu ukazuje na paradoxy – integrace a sociálně-kulturní nerovnosti skupin, ke kterým vede praktikování candombe z hraničního prostoru až do centra města (País Andrade, 2014).

Candombe byly během skupinových rozhovorů zmíněny mnohokrát v různých kontextech. Podle respondentů je candombe typicky uruguayské kulturní vyjádření, přesto se ale oni sami polarizují na jejich silné příznivce nebo naopak odpůrce. „*Candombe bud' miluješ, nebo nenávidíš, není žádné mezi.*“ (Cecilia, 32let)

5.3.4. Karneval – Carnival

Uruguayský karneval je nejdelší karneval na světě. Začíná na konci ledna a trvá do poloviny března. Po více než 50 dnů se odehrávají pouliční přehlídky a vystoupení plné barev a radosti. Zahájení karnevalu se odehrává v Montevideu úvodním průvodem na Avenidě 18 de Julio, kterého se účastní všichni aktéři slavností, doprovázeni alegorickými vozy a karnevalovými královnami (Carnaval, 2012).

Přehlídka se hýbe, desítky tisíc diváků vibrují silou Candombe, které se vyznačuje dialogem tří typů bubnů: chico, repique y piano. Nikde na světě prý nelze slyšet více než 2000 bubnů hrajících najednou. Nechat se unést tímto rytmem prohlášeným za světové kulturní dědictví je pro návštěvníky nevyhnutelné. Přehlídka, která pro svou jedinečnost vzbuzuje největší zájem cizinců je „prohlídka výzev“, která evokuje setkávání černošských otroků, kteří se v 18. až 19. století mohli shromažďovat pouze mimo město. Další nutností je zažít vystoupení Murga, jedno z nejprestižnějších projevů uruguayské kultury, které je

podrobněji je popsáno v kapitole 5.3.2. Murga. Během teplých únorových nocí procházejí tyto karnevalové skupiny sousedstvími a soutěží v oficiální karnevalové soutěži, kde prezentují humor a satirují svou vizi země a světa. Činí tak pomocí několika sborových aranžmá, nápadných kostýmů a kreativního líčení. Parodistas, Magazines, Humoristas a Lubolos, jsou další z malebných výrazů, které si lze vychutnat v soutěži na montevidejských jevištích. Kromě hlavního města Montevideo mají všechna města v zemi svou zahajovací přehlídku, každé s vlastními zvláštnostmi. V pohraničních městech, jako jsou Rivera, Artigas a Melo přehlídky přijímají více prvků brazilského karnevalu (Carnaval, 2012).

Respondenti popisovali období karnevalu jako oblíbenou část kalendářního roku. Vyprávěli, že i někteří zaměstnavatelé jsou v tomto období shovívavější k výkonům svých zaměstnanců, protože tuší, že mnoho z nich místo odpočinku tráví večery a noci sledováním karnevalových vystoupení. Ty obvykle začínají až kolem osmé hodiny večer a končí kolem druhé hodiny ranní. Respondenti vyprávěli, že se obvykle dostanou domů až kolem třetí až čtvrté hodiny ráno. *„Na tribunách uvidíš lidi v obleku v jednu hodinu ráno, jako kdyby nic. Je to období roku, kdy všichni vědí, že všichni spíme málo, protože si užíváme karneval.“* (Lucía, 24let) Ten, kdo nesežene lístky na tribunu, poslouchá alespoň hudbu v parcích nebo se dívá na přímý přenos doma v televizi. Kdo nestihne ani to, může se podívat další den na opakování. Místní mají karneval velice rádi a respondenti několikrát zdůraznili, že se jedná o nejdelší karneval na světě. *„Náš karneval je ten nejdelší na světě, ne ten brazilský!“*

5.3.5. Kuchyně

Evropané dorazili a usadili se v Jižní Americe v letech 1400 až 1500 n. l. a většina z nich vyžadovala stejná jídla, jaká jedla v Evropě. Ve stejnou dobu, kdy dorazili kolonizátoři do oblasti, dorazila také nová jídla. To vedlo k zavedení evropských pokrmů, technik vaření a přísad. Některá jídla byla přivezena bez jakýchkoli změn, ale většina z nich vyžadovala přísady, které nebyly v Uruguayi známy, takže tito osadníci našli místní potraviny, které se používaly jako náhražky. Jindy přiváželi do regionu nové rostliny a zvířata. Dobytek, který Evropané dovezli, byl v mnoha ohledech velmi důležitý. Díky rozsáhlým územím vhodným pro chov dobytka, se skot a jiná zvířata stala jedním

z největších hospodářských odvětví v regionu, což také vedlo k rozkvětu uruguayské kultury. Z této „rančové minulosti vzniklo *asado* (grilování), svátek grilovaného masa, který se od té doby stalo důležitým aspektem místní kultury a stravy (Culture & Identity of Uruguay, 2013).

Podle respondentů je hned po sdílení mate nejčastější zvykem *asado* – uruguayské grilování. Uruguayci se při příležitosti společného grilování s přáteli nebo rodinou scházejí i několikrát týdně. Při *asadu* většinou jedna osoba obsluhuje gril a připravuje několik druhů masa a zeleniny najednou. Gril je velký a má nakloněnou plochu, na které se pokrmy umístí tak, aby byly podle potřeby buď blíž, nebo dál od žáru. Klasické *asado* se skládá z tradičních klobásek a menších kousků masa nebo vnitřností, které jsou rychle hotové a konzumují se během toho, než se připraví velký kus masa, který se griluje vcelku a jeho příprava trvá dlouho. Vše se krájí na malé kousky a společně užívá. Tuto tradici doprovází další zvyklost, kterou mladí Uruguayci nazývají *lluvia*, to znamená: ať každý donese to, co chce jíst a pít.

Regionální variace, speciality a jedinečná jídla

Asado: obecný termín pro grilování.

Chivito: sendvič sestávající z hovězího masa *churrasco* s majonézou, olivami, mozzarellou a rajčaty.

Empanada: pšeničnou kapsa plněnou nejčastěji masem; v Uruguayi se často plní sýrem, občas také zeleninou.

Pizza: pizza je v Uruguayi velmi populární jídlo.

(Culture & Identity of Uruguay, 2013).

Uruguayská kuchyně má mnoho svých typických jídel a některá z nich pocházejí z cizích zemí. Typicky uruguayské je *dulce de leche* – mléčný krémový karamel, který si Uruguayci podle respondentů mažou na všechno, včetně slaných sušenek. Z *dulce de leche* se vyrábějí typická cukrovinka *alfajor* – placičky z kukuřičné mouky, obalené v *dulce de leche* a zalité čokoládou. Obvykle se *dulce de leche* konzumuje s pečivem k snídani nebo ke svačině. Když není k dispozici *dulce de leche*, lze je nahradit chlebem s máslem a cukrem. K často žádaným cukrovinkám patří také *pasta frola* – koláč s marmeládou z kdoulí, která je v Uruguayi velmi oblíbená. Jedna respondentka zmínila jméno Martina Fierra, který vymyslel kombinaci sýra a kdoulové marmelády, kterou lze

koupit v podobě jednohubek ve většině cukráren. Dalším typickým sladkým pokrmem, který nahrazuje hlavní jídlo nebo se podává jako dezert, je *arroz con lechce* – pomalu vařená rýže s mlékem, cukrem a skořicí. V uruguayském kulinářství je znatelný vliv italské kuchyně. Uruguayci každého 29. v měsíci podávají noky. „*Prý tradice přípravy noků 29. vznikla proto, že ke konci měsíce už lidé neměli peníze, a tak vařili noky, protože ty jsou jen z brambor, mouky a vajíčka, což je levné.*“ (Daniela, 29let) K sehnání jsou v tento den ve školních jídelnách, na denním menu restaurací nebo u Uruguayců doma. Také pizza je v zemi častým jídlem, nekonzumuje se ovšem samotná, ale společně s *fainou*, což je placka z mouky, cizrny, vody a oleje. V Uruguayi není typické pizza menu o 30 druzích, ale obvykle jsou k dostání pouze tři druhy. Základní, s rajčatovou salsou a oregánem, pak mozzarellová a nebo šunková. Pizza se nedělá jen v troubě, ale také na grilu nebo na pánvi. V neděli se ve většině domácností obědvají těstoviny. Za své národní jídlo považují Uruguayci *chivito* – sendvič plněný plátkem hovězího, slaninou, sýrem, rajčetem, vajíčkem, majonézou, nakládanou okurkou atd. Dalšími typickými pokrmy jsou *empanadas* – pšeničné plněné kapsy, které se prodávají minimálně v sedmi různých druzích ve všech univerzitních bufetech. Před fakultami zase obvykle bývá stánek s *tortas fritas* – což je smažená placka v hovězím tuku podávaná buď samotná, nebo oslazená. Jedna respondentka zmínila, že se *tortas fritas* konzumují hlavně za deště. Jako jiné běžné a typické hlavní jídlo je považována *milanesa*, tj. obalovaný hovězí nebo kuřecí řízek.

I přes nedávné změny ve stravování (fast foody, mražená strava apod.) dává většina lidí přednost domácímu teplému jídlu nebo restauraci. V posledních letech se síť restaurací rozrostla a velká města, jako je Montevideo, jsou nyní domovem různých etnických restaurací, které nezměnily místní jídla, ale spíše se k nim přidaly (Culture & Identity of Uruguay, 2013). Jeden respondent prohlásil, že vzhledem k silnému vztahu Uruguayců k domácím produktům nevěří, že by v zemi někdy mohl mocně expandovat řetězec McDonald, který má v zemi jen několik poboček.

Většina Uruguayců začíná den snídaní, která je často malá a upřednostňuje kávu nebo čaj. Ačkoli lze k snídani podávat více jídel, mnoho lidí si k nápoji nechává jen malé pečivo nebo chléb. Snídaně bývá malá, protože oběd je naopak velký. Toto jídlo se skládá z několika chodů a obvykle zahrnuje polévku, hlavní chod, dezert a kávu nebo čaj. V mnoha oblastech je oběd stále následován siestou. V některých městech, včetně Montevidea, sílí tendence mít kratší obědy konzumované mnohdy v práci nebo v nedaleké restauraci. Večeře se ve většině oblastí Uruguaye koná velmi pozdě: obvykle začíná

v devět hodin večer, protože mnoho lidí dává přednost večeřet doma s rodinou. Pro ty, kteří zůstanou v práci během polední přestávky, večere převezme roli nejdůležitějšího jídla z celého dne (Culture & Identity of Uruguay, 2013).

Informátoři uvedli, že nevečeří dříve než v devět hodin večer. Kolem šesté hodiny si dávají večerní svačinu – *meriendu*, obvykle sendvič s dulce de leche. Siesta je podle nich obvyklá jen na venkově.

5.4. Sociálně-kulturní specifika

To, zda dialekt, způsob odívání, víra nebo zvyklosti, jimiž se řídí obchodování, utvářejí, stimulují či posilují národní identitu, závisí na politice daného státu přinejmenším stejnou měrou jako na tom, jak lidé mluví, jak se oblékají, nebo i na tom, jak se modlí (Grew, 2003).

Vždy, když se spojovaly sociální skupiny, přinášely s sebou představy a symboly, které přispívaly k ideologickým formulacím národní identity (Hroch, 2003, s. 210).

Boas tvrdí, že zvyky jakožto naučená schémata pro jednání ve standartních situacích, jsou pro pochopení významu emocí ve fungování společností klíčová. Když se určitá činnost po nějakou dobu opakuje, zautomatizuje se a řídí se spíše podvědomým než vědomým myšlením. Stává se natolik obvyklou, že může působit jako vrozená predispozice (Soukup, 2011, s. 426).

Existuje množství kulturních rysů skrytých v každodennosti, které mohou být pro určité etnikum jedinečné. Patří sem například způsob pozdravu, konverzace, dávání spropitného či seznamování (Tesař, 2007, s. 19-24).

Většina lidí v Uruguayi se identifikuje jako Uruguayci, což je silně spjato s kulturou. Součástí této kultury je její inkluzivita (je velmi otevřená a téměř každý občan země je vítán tak, aby byl považován za „Uruguayce“, bez ohledu na jeho etnicitu). Tato identita ve své politické definici v podstatě odděluje obyvatele Uruguaye od sousedů, jako je Argentina a Brazílie. Národní identita umožňuje zahrnout do této definice každého, kdo je občanem, bez ohledu na svou kulturu. Tato identita je založena na životním stylu lidí, přičemž jídlo a socializace mají tendenci diktovat, co to znamená být Uruguaycem a jak se má Uruguayec chovat a jednat. Spolu se stravou přichází socializace a důležitost rodiny a přátel, což je další hlavní faktor přispívající k definování identity. Ten zahrnuje vše

od jednoduchého rozhovoru, přes sledování nebo hraní fotbal až po slavení svátků (Culture & Identity of Uruguay, 2013).

V této kapitole budou popsány prvky každodennosti Uruguayců, které byly zjištěny na základě dlouhodobého terénního výzkumu.

5.4.1. Tradice a zvyky

Bezpochyby nejvýznamnějšími uruguayskými tradicemi a zvyky jsou sdílení infuze *mate* (kterému je věnovaná kapitola 5.3.1 Mate) a grilování *asado*. Respondenti uvedli, že tradice sdílení *mate* je pro ně něco tak běžného, že jim to ani nepřipadá jako zvláštní rituál. Vánoční večeri tráví Uruguayci v rodinném kruhu a pořádají *asado*, tj. grilují.

Ojedinelou uruguayskou novodobou zvyklostí jsou takzvané „*posuvné*“ *svátky* – to v praxi znamená, že když státní svátek vychází na středu, den volna se posune na pondělí nebo pátek, aby vznikl prodloužený víkend. Podle respondentů státních svátků v Uruguayi mnoho není. Naproti tomu mají 20 dnů dovolené, což je podle nich v rámci Latinské Ameriky výjimečně mnoho.

Respondenti zmínili místní zvyk *stávek*, který byl v dřívějších dobách velmi intenzivní a je v zemi dodnes, i když už ne v takové míře, stále aktuální. Stávky již nejsou tak rozsáhlé a dlouhé jako dříve, stále se ale jednodenní stávky konají.

Karetní hra „*truco*“ je podle respondentů typickou uruguayskou hrou, i když ne všichni z nich si pamatují její komplikovaná pravidla.

Tradičními jsou také různé sporty na koních, především koňská rodea – *jineteada*, podle respondentů gauchská aktivita. Jedním z uruguayských národních symbolů je *gaucho* – statečný jezdec a venkovský chovatel dobytka, který je do dnešní doby žijící legendou. V hlavním městě Montevideu se každoročně pořádá, na kterou se sjíždějí chovatelé z celé země a vystavují nejrůznější plemena dobytka. Součástí této výstavy jsou právě koňská rodea. Respondenti uvedli, že se na výstavu chodí dívat, i když je dobytek tolik nezajímá.

Další tradice, která již byla zmíněna, jsou Velikonoce – *Semana Santa*, tak ji nazývají věřící, pro ostatní je to *Semana de Turismo* – týden turismu, kdy mají studenti prázdniny.

Za další častý zvyk považují scházení se v rodinném kruhu nebo s přáteli a společné sledování fotbalu s *picadou* – drobné občerstvení (oříšky, chipsy apod).

Neděle je pro Uruguayce „svatým“ dnem, který tráví s rodinou a nic nedělají.

5.4.2. Náboženství

Z antropologické perspektivy náboženství představuje institucionalizovanou třídu sociokulturních regulativů a kulturních idejí, které determinují sdílený způsob myšlení a jednání příslušníků určité kultury a ovlivňují fungování sociálního řádu (Soukup, 2011, s. 319).

V rozhovorech bylo téma náboženství zmiňováno pouze okrajově. Několikrát bylo uvedeno, že Uruguay je sekulární stát se světskou společností. Na internetových stránkách Ministerstva Turismu uvádí, že Uruguay je světský stát s absolutní svobodou uctívání. Oddělení církve a státu bylo založeno v ústavě z roku 1919. Většinovým náboženstvím je katolicismus s 47,1% přívrženci, i když část tohoto procenta náboženství nepraktikují. Další náboženství v zemi je protestantské, židovské nebo synkretismus mezi katolicismem a jinými kulty (Religión, 2012).

Pouze v jednom skupinovém rozhovoru jsme se dostali k tématu „*afro náboženství*“, které do Uruguaye přivezli otroci z Afriky. Toto náboženství má specifické rituály, při kterých se dělají různé oltáře, přivolávají duchové a dávají obětiny. Náboženství se nazývá Umbanda a Kimbanda. Hlavní rozdíl je podle respondentky v tom, že: „*Umbanda respektuje všechno živé na Zemi jako něco jedinečného a cenného, jako součást energie a jako spojení se vším, co nás obklopuje. Zatímco Kimbanda je to, co představuje změnu něčeho za něco jiného, a ne vždy za něco pozitivního.*“ (Lucía, 24let) Do vyprávění vstupují respondentky, které říkají, že Kimbanda je divná, a že to je černá magie. Respondentka dokončuje vysvětlení tím, že Kimbanda dovoluje přijímat, ale ne na základě toho, že člověk něco vytvoří, ale protože někomu něco vezme. Jiná respondentka vysvětluje: „*Kimbanda zabije slepici a její energie se má v něco transformovat, obvykle v něco dobrého.*“ (Tamara, 24let) Vyznavači tohoto náboženství dělají obětní oltáře i na ulicích – Macumba. Podle jedné výpovědi je v Uruguayi malá náboženská různorodost, což respondentka přiřazovala k tomu, že jsou obyvatelé Uruguaye na Macumby zvyklí, ale dvě respondentky přiznaly, že i když tento rituál znají, nerady jej na ulici potkávají. Toto téma vneslo do rozhovoru velmi zvláštní atmosféru. Asi v polovině vyprávění se respondentky začaly dohadovat, až téměř hádat a dvě z nich chtěly téma ukončit. I bez zásahu výzkumnice ale nakonec pokračovaly. Z vyprávění později

vyplývalo, že jedna z respondentek má k těmto kultům blízko a irituje ji, že nezasvěcení lidé, kteří o tom nic nevědí, to odsuzují. Jiná z nich pak vyprávěla o situaci, kdy zvracela, bylo jí špatně a její děda provedl jakýsi rituál, na jehož základě ji sice zbavil problému, ale přenesl jej na sebe.

Afričané, jak zmínila respondentka již na začátku vyprávění, nepřinesli do země pouze náboženství, ale také hraní na bubny Candombe, to je pro Uruguayce typická tradice, kterou považují za prvek své národní kultury a identity.

5.4.3. Stereotypy

Sociální historik Grew (2003, s. 214) říká, že ideologie identity nejenom ospravedlňuje zavedený politický a sociální systém (ve skutečnosti mohou představovat také základ požadavku změny), ale také jisté chování se vymezuje pro danou národnost jako charakteristické (ať už je méně nebo více žádoucí). Tyto hodnoty pojetí etikety podávané v literatuře, v obrazech, kázáních atd. schvalují určité veřejné role a ovlivňují chování. Pomáhají formovat národní identitu a vytvářet rozdíly stylu, z nichž čerpají představy národního charakteru.

Britský antropolog Cohen, zabývající se tématem sociálních hranice, říká, že je důležité zkoumat, co konkrétní hranice pro skupinu znamenají a jaký význam jim skupina přisuzuje (1985, s. 12). Stejně tak důležitý může být výzkum stereotypů, které sami sobě členové skupiny připisují a ty budou popsány v následující kapitole. Zajímavý je nepochybně i pohled nečlenů skupiny, který bude v kapitole také představen.

Stereotypy o Uruguaycích

Respondenti sami sobě během rozhovorů připisovali různé charakteristiky a vlastnosti. Konkrétně o sobě říkali, že jsou melancholičtí, nostalgičtí, sympatičtí, plaší, konzervativní, zajímaví se a dobře pečující o druhé. Zájem a péče o druhé byl jedním respondentem vysvětlen tím, že mnoho Uruguayců pracuje ve službách, a tak jsou zvyklí starat se o druhé. Respondenti mluvili o rodičích, kteří často vyprávějí, jak když byli mladí, bylo všechno jinak, domy se nemusely zamykat atd. Během toho sami respondenti zavzpomínali na „staré časy“, kdy ještě měli haléřové mince a jak bylo vše levné. V předvečer státního svátku nezávislosti země slaví Uruguayci Nostalgickou noc (Noche

de la Nostalgia). Během tohoto večera se hraje na všech radiových stanicích a diskotékách nostalgická hudba – oldies, lidé se oblékají v retro stylu, scházejí se s přáteli a vzpomínají. *„Uruguayci jsou hodně nostalgičtí, žijí minulostí, jsou melancholičtí a často říkají, že dřív se žilo lépe.“* (Josefina, 26let)

Typické uruguayské chování je podle respondentů stěžovat si, vzpomínat na staré dobré časy, řešit fotbal. *„Uruguayec si bude stěžovat na všechno. Bude si stěžovat, když je rozbitá silnice, pak si bude stěžovat, když ji budou opravovat a až bude opravená, najde na ní něco, co je špatně.“* (Lucía, 24let)

Jedna z respondentek uvedla, že když se ve společnosti řeší nové rozporuplné, a přitom zdánlivě trvalé téma, Uruguayci se k němu obvykle zprvu staví negativně a nechtějí ho přijmout. To podle výpovědi do chvíle, dokud nepřijde bod zlomu, od kterého je to pro Uruguayce vyřešená záležitost (hotová věc) a už se tím nezabývají. Respondentka vysvětlovala, že si Uruguayci zvykají rychle, i když je to ze začátku stojí úsilí a obvykle je to doprovázeno kritikou.

Uruguayci jsou podle nich samých velmi přizpůsobiví, tvární a mnohostranní a to, jak v dobrém, tak ve špatném slova smyslu. Když něco nefunguje, stěžují si, pak si zvyknou a už jim to ani nepřijde. Jeden respondent uvedl, že jsou pohodlní, chybí jim disciplína a často nemají motivaci a chuť na sobě pracovat a zdokonalovat se. Popisoval jejich průměrnost a uspokojení s tím, co mají. Uruguayskou společnost vnímá jako klidnou, ve které si lidé zařídí to základní a pak žijí v klidu.

Podle dalšího respondenta je typickým uruguayským mentálním nastavením touha získat práci ve veřejné správě. Důvodů k tomu mají hned několik: *„(...)pracuje se od pondělí do pátku, vydělávají se dobré peníze a člověk má jistotu, že o práci nepřijde. To znamená práci na celý život, když chce něco jiného, odejít může, ale je velmi těžké, aby ho vyhodil zaměstnavatel. Lidé si myslí, že kvůli tomu tam zaměstnanci nemusejí nic dělat, a pohloubávají je kvůli tomu.“* (Gonzalo, 25let) Podle respondenta to není pravda a je tam práce hodně. Podle jiného respondenta pracuje většina Uruguayců pro státní správu.

Podle další respondentky jsou Uruguayci „výhodáři“ a rádi využívají všeho, čeho využít mohou.

Uruguayci se celý den těší, až přijdou domů, svléknou si pracovní oblečení, udělají si pohodlí, dají si mate a pustí si televizní noviny. Několik respondentů potvrdilo, že mnoho Uruguayců od 19,00 h do 21,00 h sleduje televizní zprávy. Všechny televizní noviny běží

ve stejný čas a vysílají o stejných tématech. Uruguayci mají na každé téma svůj oblíbený kanál.

Uruguayci žijí v noci. Respondenti informaci doplnili příkladem, že v jiných zemích diskotéky zavírají v jednu hodinu ráno, zatímco v Uruguayi se v jednu ráno diskotéky teprve otevírají a až od dvou hodin ráno se začíná tančit. Stejně tak vystoupení na uruguayském karnevalu začínají až v osm večer a končí kolem druhé ráno.

Uruguayci tráví mnoho času v zaměstnání, několik respondentů mělo více než jeden celý úvazek.

Dále respondenti uvedli, že Uruguayci nechávají vše na poslední chvíli, od toho dojít si na záchod až po nákupy dárků na Vánoce.

Podle výpovědi jednoho z respondentů budou Uruguayci výrazně otevření novým mezinárodně obchodně-hospodářským vztahům.

Ve výpovědích nově přichozích imigrantů na téma, jací jsou Uruguayci, se opakovaly odpovědi: skromný, konzervativní, stydlivý, klidný. Jedna respondentka popsala Uruguay jako nostalgickou zemi. Další respondentce se zdají být Uruguayci zprvu uzavření. „*Uruguayci my přišli ze začátku dost uzavření, nepustí si tě k sobě. Jakmile tě ale přijmou, jsou to věrní přátelé. Když už tě mají na svém seznamu přátel, zvou tě každý týden na asado a večírky.*“ (Sarah, 31let) Jsou to podle ní dobře vychovaní lidé. Podle jiné respondentky jsou Uruguayci lidé, kteří vždy podají pomocnou ruku „*(...) i když si o nich nemyslím, že jsou nějak extra pozitivní, vždycky ti natáhnou pomocnou ruku a snaží se tě podpořit.*“ (Katrin, 24let)

Ve srovnání názorů členů a nečlenů skupiny je na základě výše zmíněných popisů osobních vlastností Uruguayců možné najít shodné charakteristiky. Konkrétně to jsou adjektiva: nostalgický a konzervativní. Vzhledem k tomu, že byla zmiňována během rozhovorů několikrát v různých kontextech, mohli bychom na ně nahlížet jako na stereotypní představy o Uruguaycích. V literatuře se uvádí, že slavná věta „*como Uruguay no hay*“ (není druhé Uruguaye), která až do dnešních dnů asociuje názor, že „*tehdy bylo lépe*“ pochází z období „*zlatého věku*“ (nebo také „*tlustých krav*“) před rokem 1955 (Zourek, 2015, s. 56.).

Oblíbená konverzační témata

Jak již bylo zmíněno v kapitole 5.2.4 Fotbal, respondenti věří, že uruguayský *fotbal* je jeden z faktorů, na jehož základě jsou rozeznáváni a uznáváni ve světě. Všichni

respondenti se shodli, že fotbal je disciplína, která jim jde, na kterou se cítí být hrdí a rádi o ní diskutují.

Nedávno příchozí imigranti doporučili jako vhodná konverzační témata také fotbal a dále téma *uruguayské krajiny*, které byla shledáno jako jeden z atributů uruguayské hrdosti. Zmínili konkrétní místa – Cabo de Polonio, Rocha, Punta del Este.

V obou rozhovorech zazněla i politika, což je v rozporu s následující poznámkou o tomto tématu, a to v otázce společenského tabu. Dvě respondentky uvedly, že politika je téma, které se řeší pouze v rodině. Jiná informátorka sdělila, že politiku nemůže řešit ani se svými nejbližšími přáteli, protože se jejich názory neshodují a mohli by se pohádat. Jiná respondentka to přirovnala k tématu náboženství, kdy každý má svůj názor, za kterým si pevně stojí, a svůj způsob smýšlení, který je pro něj nevyvratitelný, a zároveň odlišný postoj nepřijatelný. Takové diskuse končí podle ní vždy hádkou.

Podle několika respondentek se obvykle ve společnosti mluví o *aktuálních tématech* a dění. Uvedly příklady – reportáže televizních novin, nové seriály Netflixu a módu. V období *karnevalu* se v Uruguayi řeší převážně jeho jednotlivá vystoupení.

Neoblíbená konverzační témata

V obou skupinových rozhovorech bylo prvním zmíněným tématem vše spojené se *sexem a sexualitou*. „Uruguayci jsou hodně rezervovaní a neradi mluví o čemkoli sexuálním. Možná jen s někým, komu opravdu důvěřují.“ (Lucía, 24let) V návaznosti na to, byla zmíněná témata homosexuality, trans genderu a potratu, avšak zde se respondenti neshodli a bezesporu záleží na otevřenosti konkrétní osoby k těmto tématům.

Téma pro Uruguayce obzvláště nepříjemné je *diktatura*. Stále je to poměrně nedávná minulost, která byla velmi delikátní a dodnes zraňuje. Dosud jsou ve společnosti nevyřešené případy zmizelých osob, matky čekající na návrat svých dětí, lidé, kteří stále nejsou potrestáni a další nevyřešené případy.

Jiným neoblíbeným konverzačním tématem jsou *peníze*. Respondenti vypověděli, že nesdělují, kolik vydělávají ani svým kamarádům. „Je časté že, ti někdo oznámí, že jede na dovolenou až těsně předtím, než odjede. Pro jistotu...“ (Camila, 24let)

Někteří respondenti rozporovali, že výše zmíněná témata nejsou tak zásadními tabu.

Společenská tabu

Respondenti uvedli společenská tabu – *způsob odívání, sex, promiskuita, politika, náboženství a drogy*. Podle tazatelky respondenti pravděpodobně chápali otázku podobně jako *O jakých tématech Uruguayci neradi mluví*, protože většina odpovědí se shodovala.

V minulosti podle výpovědí respondentů chodili v Uruguayi všichni oblečení v černé, tmavě modré nebo šedivé barvě a oblečení jiných barev v zemi nebylo v obchodech k dispozici. Přesto, že se situace v posledních letech mění a mladí lidé už cítí větší svobodu nosit barevné nebo extravagantní oblečení, které již lze koupit, stále převládá velmi diskrétní a minimalistický styl odívání. Hlavně ve formálních zaměstnáních se nosí téměř pouze černá a šedivá. Jedna mladá respondentka se svěřila, že se musela dlouho odhodlávat, než si vzala legíny ve fuchsiové barvě na veřejnost. Zatím však nejsou tyto svobodomyšlné tendence na ulicích příliš znatelné a většina obyvatel se obléká do barev tlumených. Ve společnosti existuje podle respondentů ohledně oblečení mnoho předsudků, a když někdo nosí oblečení, na kterém je viditelná určitá značka, je evidentní, že pochází z bohaté rodiny a podobně. Prý je to obecně hodně kritizováno, ale dané osobě to do očí nikdo neřekne. To, že jsou Uruguayci ve stylu oblékání konzervativní, zmínili i dva nedávno příchozí imigranti.

I když je v Uruguayi marihuana legální, podle výpovědí respondentů má její oficiální užívání svá úskalí. Když je někdo zapsán v oficiálním registru uživatelů (na základě kterého si může pravidelně kupovat bylinu v lékárně) a žádá o půjčku v bance, ta na tuto skutečnost pro přiznání půjčky nahlíží jako na nežádoucí fakt. Pro většinu respondentů jsou drogy pro konverzaci s rodiči tabuizovaným tématem.

Politika je podle výpovědí Uruguayců kontroverzním tématem a své postoje a názory lidé nesdílejí veřejně. V rodinném kruhu obvykle ano, ale pro většinu respondentů to není téma, které by se řešilo mezi přáteli.

5.4.4. Jazyk

V oblasti kultury bývá vyzdvihována jedinečnost jazyka, který často hraje roli jejího nosného prvku. Svěbytný jazyk však nemusí být podmínkou existence etnika, avšak možnost komunikace rozhodně podporuje pocit vzájemnosti (Tesař, 2007, s. 24).

Uruguay je z jazykového hlediska velmi homogenní zemí. Španělština, která je oficiálním jazykem země, je také prvním jazykem pro více než 99 procent populace.

Uruguayská španělština, stejně jako argentinská španělština, byla poněkud upravena Italy, kteří se stěhovali ve velkém počtu do obou zemí. Obecně je uruguayská španělština měkčí než kastilská a některá slova se liší od jazyka běžně používaného ve Španělsku. Gaučové ovlivnili jazyk, a to zejména slovy, která souvisejí se způsobem jejich života. Kromě španělštiny existuje řada menšinových jazyků, kterými mluví velmi malé skupiny obyvatelstva. Mezi ně patří portugalština, Portuñol, italština, němčina, ruština a Plautdietsch. Portuñol, který mísí portugalštinu a španělštinu, je z nich nejpopulárnější (Languages in Uruguay, 2019).

Španělština začala být používána v Uruguayi s příchodem Španělů na počátku koloniálního období, a od té doby sloužila jako oficiální jazyk země, kterým mluvila drtivá většina populace. Uruguayská španělština je silně ovlivněna italským jazykem a jeho dialektem kvůli velkému počtu italských komunit ve městech jako Montevideo a Paysandú. Patrný je také vliv brazilské portugalštiny. Způsob mluvení uruguayské španělštiny je ve srovnání s jinými zeměmi Latinské Ameriky a Španělska docela odlišný. Název pro španělský jazyk, kterým se mluví v Uruguayi, je Rioplatense španělština, dialekt španělského jazyka mluvený primárně v oblastech kolem Rio de la Plata povodí Argentiny a Uruguaye, a také v Rio Grande do Sul. Některé rysy tohoto dialektu jsou sdíleny také ve východní Bolívii a Chile. Dialekt Rioplatense je standardem v audiovizuálních médiích v Argentině a Uruguayi. Existuje mnoho rozdílů mezi kastilskou španělštinou a Rioplatense dialektem. Podle jazykových odborníků je ve slovníku Rioplatense asi 9 000 slov, která se v jiných španělsky mluvících regionech nepoužívají a v mnoha případech jim obyvatelé ani nerozumějí. Patří sem řada termínů ze základní každodenní slovní zásoby, například názvy ovoce, oblečení, potravin, technické výrazy a další, jako i místní slangové výrazy (tamtéž).

Uruguayský dialekt je v hlavním městě Montevideu velmi silný, a i pro španělsky mluvící návštěvníky může být z počátku náročné mu porozumět. V následujících odstavcích budou zachyceny nejmarkantnější rozdíly oproti kastilské španělštině.

Pro představu, jak se slovní zásoba Rioplatense liší od standardní kastilské španělštiny, je níže uvedeno několik společných termínů v češtině s odpovídajícími překlady v kastilské španělštině a Rioplatense:

Tabulka 5 - Španělsko-uruguayský slovník

Česky	Španělsky (kast.)	Rioplatense
jahoda	fresa	frutilla
hrášek	guisantes	arvejas
brambora	patata	papa
broskev	melocotón	durazno
auto	coche	auto
počítač	ordenador	computadora
mobil	móvil	celular
párek v rohlíku	perrito	pancho

Zdroj: Vlastní zpracování.

Mimo uvedené odlišnosti v názvosloví je rioplatenský dialekt charakteristický lingvistickým jevem, který se vyznačuje nahrazováním osobního zájmena katilského „tu“ (v překladu „ty“), rioplatenským „vos“ (v překladu také „ty“). Rioplatenské „vos“ doprovází specifické konjugace ve slovesných časech. Tento zájmenný tvar, ani jeho příslušné časování, se v kastilské španělštině nepoužívá.

Tabulka 6 - Používání zájmena „vos“

Česky	Španělsky (kast.)	Rioplatense
ty máš	tu tienes	vos tenés
ty jsi	tu eres	vos sós
ty spíš	tu duermes	vos dormís
ty říkáš	tu dices	vos decís
tohle je pro tebe	esto es para ti	esto es para vos

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pokud jde o užívání zájmen, je pro celý region Latinské Ameriky běžné pro vykání užívat zájmeno „ustedes“ (v překladu „oni“) namísto „vosotros“ (v překladu „vy“) ve spojení s náležitým slovesným časováním. Tvar zájmena „vosotros“ a jeho slovesné časování se v Uruguayi vůbec nepoužívá.

Dalším nepřehlédnutelným specifikem dialektu Rioplatense je odlišná výslovnost „ll“ a „y“, které se obecně vyslovuje jako „j“, ale v místním dialektu jako „š“. Zourek na konci své knihy o Uruguayi (2015) uvádí, že se „ll“ vyslovuje jako „ž“, což autorka DP popírá.

V závěru této kapitoly jsou uvedeny nejčastější slangové výrazy, které se hojně používají v mluvě mladých Uruguayců. Jejich význam a překlad často není v běžných slovnících k dohledání, proto se autorka pokusila o jejich volný překlad a vysvětlení.

- **Che** – zvolání, které se užívá k oslovení jedné nebo více osob v hovorovém jazyce, tento výraz není vhodné používat ve formálním prostředí.
- **Bo** – má podobný význam jako „che“, používá se k oslovení a upoutání pozornosti jedné osoby, ve volném překladu „hej“.
- **Boludo** – prvotně označuje hloupou osobu, mezi kamarády se užívá jako přátelské zvolání.
- **Pila** – znamená „mnoho“ nebo „hodně“.
- **Ta** – primárně znamená „ok“ nebo „v pořádku“, může ale nahrazovat i významy „tak“, „a tak“, „a je to“ apod.
- **Demás** – kromě formálního významu „ostatní“ se používá k vyjádření „skvělý“.
- **Dale** – toto slovo má mnoho významů, nejčastěji vyjadřuje ochotu nebo souhlas a nahrazuje tak slova „ok“, „dobře“, jindy vyjadřuje spěch a používá se jako pobídka „spěchej“, „pokračuj“ nebo „pojd“.
- **Joder** – bývá užito jako slovo údivu nebo zformulované jako sloveso znamená vtipkovat a užívá se v otázce „¿Me estás jodiendo? - „Děláš si ze mě legraci? .
- **Embole** – velmi nudná záležitost, člověk nebo stav.
- **Re-** - používá se jako předpona podstatných jmen a vyjadřuje „velmi“, když je něco „re bueno“ znamená to „moc dobrý“.

- **Salado** – doslovný význam je slaný, v Uruguayi se používá v závislosti na kontextu také jako „skvělý“, „obtížný“ nebo „enormní“.
- **Barbaro** – v Uruguayi má toto slovo ojedinělý význam „skvělý“ zatímco ve zbytku Latinské Ameriky znamená „barbarský“.
- **Guri/Botija/Chiquilin** – toto jsou všechno termíny pro děti, které ale mohou být používány i pro dospělé v humorné a přátelské formě.

5.4.5. Pozdrav

Rituál pozdravu patří mezi nejfrekventovanější formu společenského styku. Tento projev zastává významnou roli ve společenském životě většiny lidí. Pozdrav rozdělujeme na verbální a neverbální, přičemž se jeho způsob liší podle pravidel etikety dané společnosti. Obvykle se jedná o podání ruky, polibek, úklon, smeknutí apod. Každá kultura si vytvořila své vlastní způsoby zdravení a loučení, které se praktikují v závislosti na situaci a postavení.

Podle výpovědí dotazovaných a osobní zkušenosti výzkumnice je forma pozdravu v Uruguayi značně specifická. Součástí verbální části pozdravu je zvolání „*Ahoj*“ a zdvořilostní otázka „*Jak to jde*“ nebo „*Jak se máš*“. Neverbální část je jeden polibek na pravou tvář, konkrétně Uruguayci přiloží tvář na tvář toho druhé a hlasitě mlasknou. Polibek si běžně dávají také muži. Obvykle se ve vyšší společnosti podává ruka bez polibku, ale podle respondentů jsou i případy, kdy je i ve vysoké společnosti polibek běžný. Nejlepší je podle dotazovaných počkat na impuls společensky nadřazené osoby a podle toho se zachovat. Odmítnutí polibku by mohlo být nahlíženo jako porušení dobrých mravů. Podle respondentů je důležitá i intenzita stisku ruky a hlasitost mlasknutí. Když někdo nestiskne ruku, svědčí to o jeho nezájmu. V neformální společnosti se polibek dává i při seznámení s cizí osobou. Uruguayci jej vnímají jako přirozenost, hezké gesto, které buduje vztahy a je pro ně projevem přijetí. Polibek je běžný i v nejužším rodinném kruhu jako ranní pozdrav. Zmiňovaná zdvořilostní otázka typu „*Jak se máš*“ nebo „*Jak to jde*“ je úvodem při navazování jakýchkoli konverzací a podle respondentů má různé konotace. Někdo v jejím položení spatřuje povinnost nebo společenskou normu. „*Je to slušnost. Vždycky se snažíme ukázat, že se máme dobře, i když tomu tak být nemusí. Není to o tom, abychom se někomu otvírali.*“ (Camila, 27 let) Z toho vyplývá, že jediná možná a očekávaná odpověď na otázku „*Jak se máš*“ je „*Bien y vos?*“ v překladu „*Dobře a Vy?*“

a na tu už se odpoví pouze „bien“ – „dobře“. Z rozhovorů vyplývá, že funkce této otázky není zjistit kdo a jak se má, a nikdo nechce slyšet jinou odpověď než „dobře“. Sama výzkumnice se setkala s lhostejností, když na začátku svého pobytu (než toto pravidlo zjistila), odpovídala všem Uruguaycům na otázku „jak se máš“ podle skutečnosti.

Tato zdvořilostní fráze se používá také v písemné korespondenci, a to často i ve formálním prostředí – např. na akademické půdě. Při písemném projevu se ovšem na tuto otázku neodpovídá.

Jeden z respondentů sdělil, že když ho někdo osloví, aniž by se otázal „jak se máš“, vnímá to jako urážku. Jiná respondentka uvedla, že je to forma uruguayské „nepřímosti“ v komunikaci, kdy opravdu není možné někoho oslovit s naléhavou prosbou o pomoc, aniž by se předtím zeptal „jak se máte“.

5.4.6. Uruguayská otevřenost vůči imigrantům vs. zkušenosti nově příchozích imigrantů

Všichni respondenti jsou v zásadě otevřeni příchodu nových imigrantů. Někteří z nich jako důvod uvedli demografickou křivku a trend stárnoucí populace, kdy ekonomicky aktivního obyvatelstva ubývá. Dvě respondentky poznamenaly, že dnes je obecným trendem mladých vzdělaných lidí zaměřit se na kariéru a založení rodiny odložit. Jako pozitivní přínos příchodu imigrantů byla ještě zmíněna jazyková a kulturní výměna, jejich pozitivní a skromný přístup k životu. Někdo věří, že imigranti přicházejí do země motivováni potřebou sehnat zaměstnání, což může mít na Uruguayce pozitivní vliv. Uvědomí si konkurenci a začnou na sobě více pracovat. Jiní se obávají zaměstnavatelů, kteří zaměstnají imigranty za nižší plat, což může ničit konkurenceschopnost erudovaných adeptů. Zároveň nechtějí, aby imigranti kvůli ekonomické nouzi přijímali zaměstnání za nižší plat, než který odpovídá jejich pracovní činnosti. Někdo je otevřený proto, že by to chtěl mít sám jinde ve světě zrovna tak. Jeden respondent však zpochybňoval, že by vstup do země a přijetí v ní měli Uruguayci někde stejně tak snadné, jako je tomu pro imigranty u nich. Většina respondentů si totiž myslí, že je přijetí imigrantů v zemi rychlý proces. Jsou přesvědčeni, že imigranti si mohou hned zařídit potvrzení o trvalé rezidenci, průkaz identifikace a sehnat zaměstnání i bydlení. Jedna respondentka to rozporovala příběhem

kamarádky, které z politických důvodů neuznali univerzitní titul, a ona nemohla sehnat zaměstnání v oboru, ve kterém je odbornicí.

Nově příchozí imigranti potvrdili rychlé vyřízení registračního čísla, se kterým mohou žádat o zaměstnání; doplnili však, že mají zkušenost s tím, že zaměstnavatel požadoval i potvrzení o trvalé rezidenci, jehož vyřízení trvá řádově několik měsíců. Nově příchozí imigrantce z Kuby v Uruguayi neuznali dosažené vzdělání, a aby jí ho uznali, bylo třeba vyřídít finančně náročnou srovnávací zkoušku. Respondentce z Venezuely univerzitní titul díky členství v Mercosuru uznávají, ale také je třeba ho revalidovat, to v jejím případě nebylo nutné a práci ve svém oboru získala i bez toho. U druhých dvou imigrantů se jednalo o pracovní migraci a práci měli domluvenou předem.

Když byli respondenti tázáni, zda by se zlobili, kdyby byl ve výběrovém řízení o pracovní místo vybrán imigrant a ne oni, všichni odpověděli, že ne. Někteří doplnili, že by tomu tak mělo být za předpokladu, že byl v oboru erudovanější nebo zkušenější než oni.

V souvislosti s „uruguayskou otevřeností“ se nedávní imigranti vyjadřovali různě. Jeden respondent sdělil, že se domníval, že bude uruguayská společnost velmi otevřená vzhledem k jejich otevřeným zákonům, ale spletl se. Podle něj jsou Uruguayci ve skutečnosti velmi tradiční a konzervativní, a to, i když se jedná o malichernosti. Jako příklad uvedl, že když v určitém formálním prostředí řekne sprosté slovo, ostatní se přes to nedokáží přenést, přestože mimo jednání to slovo také používají. V tomto ohledu je porovnal s Argentinci, kteří jsou podle něj upřímnější a opravdovější. To, že jsou Uruguayci konzervativní, zmínily další dvě imigrantky. Jedna z nich to doplnila slovy, že jsou také introvertní a chvíli trvá, než si někoho připustí k tělu. Jakmile se však tato hranice prolomí a člověk se dostane na seznam jejich přátel, je tam už nastálo. Druhá respondentka doplnila, že od Uruguayců nejednou vyslechla vyjádření, že se jim nelíbí, že stát přijímá tolik imigrantů, a že se bojí o svou kulturu. Přitom ale jí osobně vždy všichni pomohli. Když přijela do země, všichni jí uvítali a popřáli štěstí. Kdykoli potřebovala s něčím pomoci, Uruguayci doporučili někoho známého, kdo by jí mohl pomoc poskytnout. Přiznala, že jejich pomocná ruka pro ni byla v těžkých začátcích požehnáním. To, kde spatřuje uruguayskou volnost, je rodinná sféra. Zdá se jí, že v Uruguayi rodiny nechrání tolik pospolu jako v její zemi původu, stejně se vyjádřila i další imigrantka.

Dvě respondentky také zmiňovaly složitou situaci s pronájmem bytu pro cizince. Podle nich je na úplném začátku pobytu oficiální pronájem na smlouvu takřka nereálný.

Jedna respondentka upozorňuje na fakt, že v soukromé ani veřejné správě není klient ten nadřazený, ale že v Uruguayi je vždy klient ten, který o něco někoho žádá a druhá strana mu to dává najevo.

5.4.7. Praktické informace a tipy

Tato kapitola předkládá informace, které respondenti považují za užitečné pro ty, kteří plánují návštěvu Uruguaye.

První informace se týká *nedochvilnosti Uruguayců*. Podle nich nejde o ignoranci, ale o společenský návyk. Nejedná se pouze o pozdní příchody na osobní schůzky, ale např. o opožděné autobusy. Celkově se s nedochvilností lze setkat v mnoho společenských sférách. Stejně tak nejrůznější lhůty podle nich nebývají konečné a protahují se. Naproti tomu nedávno příchozí imigrantka uvedla, že i když Uruguayci o sobě mluví jako o nedochvilných, ve formálním prostředí s nimi takovou zkušenost nemá.

Ve státní správě Uruguayci shledávají mnoho zbytečné *administrativy a byrokracie*, která je ovšem nezbytná k vyřízení čehokoli. Tyto procesy bývají zdlouhavé a nic nelze vyřídit hned.

Orgány *státní správy* a jiné veřejné organizace jsou otevřené od pondělí do pátku, obvykle do 16,00 h. V *lednu* některé úřady státní správy nefungují, a tak respondenti nedoporučují v tomto období přijíždět obchodovat. V Uruguayi jsou v lednu soudní prázdniny a všechny soudy jsou celý měsíc zavřené. Většina lidí si bere v lednu a v červnu dovolenou, protože děti a studenti mají prázdniny. Podle jedné respondentky v lednu klesá výkonost celé země, nefunguje dobře exekutivní ani legislativní moc a parlament ani senátoři se nescházejí. Tento měsíc se nedoporučuje obchodovat, ani vyřizovat jakékoli oficiální záležitosti.

Podle respondentů nejlepší období pro obchodování je od března do prosince. Léto je období, kdy se v Uruguayi děje spousta věcí.

Na letní prázdniny navazuje počátek *karnevalu*, který trvá téměř dva měsíce a také může omezovat chod různých institucí.

Obchody jsou v sobotu otevřeny do 13,00 h, v neděli jsou zavřené. Obchodní centra mají otevřeno každý den do 22,00 h.

Jelikož má většina nedávno příchozích imigrantů zkušenost se zdlouhavými procesy ve státní správě, doporučují mít *trpělivost* při všech procesech. Jedna respondentka tvrdí,

že je všude hodně byrokracie, Uruguayci jsou pomalí a postupy nejsou dobře organizované. Sektor služeb podle ní zaostává.

Pro obchodování bylo podle dalšího respondenta z cizí země doporučeno jednat přímo a jasně, vést jednání a připravit se na dlouhé a opakující se vyjednávání. Podle něj je třeba dát Uruguaycům čas na rozmyšlenou, nicméně je vždy upozorňovat na konečné termíny. Jiná respondentka z ciziny opět upozornila na důležitost minimalistického oblečení a makeupu při obchodních jednání. Vysvětlila, že na Uruguayce by mohl extravagantní styl působit nedůvěryhodně a doporučuje obchodní partnery pozvat na pizzu nebo milanesu.

Nedávno příchozí imigrantka, která v Uruguayi pracuje jako novinářka, upozornila, že je v zemi dodnes málo ověřených informačních zdrojů a malá databáze někdy navíc ještě zmanipulovaná.

Podle dvou cizinek je polibek při seznámení častým jevem i ve vysoké společnosti. Jedna z nich vysvětlila, že vytváří mnohem větší pocit důvěryhodnosti.

6. Diskuse

Jak bylo popsáno v teoretické části v kapitole 4.2 Etnicita, Anthony Smith stanovil následující kritéria vymezující pojem etnikum (1986, s. 22-41):

- kolektivní jméno (ethnonymum);
- mýtus o společném původu;
- sdílené dějiny (kolektivní zkušenosti předávané z generace na generaci);
- charakteristická sdílená kultura;
- asociace s určitým územím;
- pocit solidarity.

Pokud by měly být k jednotlivým kritériím doplněny informace získané z výzkumu, mohlo by se uvažovat o následujících vyjádřeních. Aktuálně používané ethnonymum „Uruguayci“ není jediné, které se v rámci uruguayské společnosti historicky používalo. Uruguayský antropolog Carlos Demasi (1999) ve svém článku *Z Orientálců Uruguayci - přehled přechodů identity* řeší, zda právě změna kolektivního jména z Orientálců na Uruguayce způsobila krizi identity a z jakých důvodů a v jakém kontextu ke změně došlo. Mýtus o neexistenci původního obyvatelstva Uruguaye doznal vrcholu v první třetině 20. století, kdy byla vláda ovládána představami o výjimečném národě, jehož hodnoty nebyly narušeny přítomností indiánského etnika, na rozdíl od ostatních latinskoamerických zemí. Vědecký zájem o studium indiánské problematiky se objevil teprve ve druhé polovině 20. století, kdy se také začaly realizovat první archeologické výzkumy (Zourek, 2015, s. 11). Následoval trend, kdy uruguayská společnost začala prožívat pocit viny a cítila potřebu zaplnit ve své národní identitě prázdné místo (Porzecanski, 2005). Kromě domorodých obyvatel začala být zvýšená pozornost věnována také černošské populaci. Na přelomu tisíciletí vzniklo několik polemických prací, které vliv indiánů, především Charrúu, na historické utváření uruguayského národa záměrně přeceňují. Nedávné výzkumy jasně ukazují, že velké množství uruguayské populace má indiánské předky (Favre, 1986). Mýtus o europoidní uruguayské etnicitě tak byl definitivně vyvrácen. Nicméně je nutné poznamenat, že samotní obyvatelé se ke svým indiánským kořenům nehlásí (Zourek, 2015, s. 12). Indiánský původ zpochybňovalo několik respondentů: „*Domorodé obyvatelstvo tady neexistuje, v krvi ho má pouze 0,1% populace.*“

(Josefina, 26let) *„To, co je v krvi, je minimální, není to významný ani relevantní.“*
(Santiago, 26let) Národního hrdinu boje za nezávislost nad španělskou nadvládou představuje kreolský důstojník José Gervasio Artigas, i přesto jeho postavu obestírá tajemství a jeho osud řada kontroverzí. Přesto, že se Artigas projevil jako mimořádný vojevůdce, jeho boj byl odsouzen k neúspěchu a on byl donucen odejít z vlasti. Tak jako většina poražených se stal obětí dehonestace a „černá legenda“ ho v následujících desetiletích líčí jako krutého barbara, jehož jediným odkazem byla naprostá destrukce země. Když však později hledal uruguayský stát národní identitu, uviděl v Artigasovi svého hrdinu. Snaha najít pojitko mezi dvěma zneprátelenými politickými stranami byla důležitější než skutečnost, že vznik nezávislého státu nikdy nebyl Artigasovým cílem. Jeho kult se upevnil během oslav stého výročí nezávislosti země a jeho osoba se pro Uruguay stala zcela „nedotknutelnou“ (Zourek, 2015, s. 18). Právě národní hrdina je odlišuje od sousední Argentiny, se kterou ji váže historické a kulturní pouto. Navzdory rozličnému původu kulturních prvků, se Uruguayci prezentují jako kulturně homogenní. Mezi hlavní kulturní prvky patří infuze mate, hudba a tanec candombe, dramatické pěvecko-taneční vystoupení murgas, typická kuchyně atd. Podle respondentů jsou Uruguayci hrdí na krajinu a přírodu své země, což by mohlo být nahlíženo jako určitá asociace s územím. Pocit solidarity by mohla prezentovat uruguayská hrdost na to, že jsou Uruguayci, aniž by dokázali vysvětlit, proč tomu tak je.

7. Závěr

Přes svoji velkou kulturní rozmanitost a multietnický původ je Uruguay vzhledem ke sdílení a praktikování stejných kulturních tradic a zvyklostí homogenní společností. Na základě provedeného výzkumu byly zjištěny atributy uruguayské etnicity a prvky uruguayské kultury, které jsou pro tuto společnost typické a jedinečné. Respondenti se na konkrétních znacích majoritně shodovali, i když je ne všechny sami reprezentují. Co ovšem sdílí většina Uruguayců, to jsou sociokulturní zvyklosti formující uruguayskou každodennost a udávající styl života. Tyto obyčeje je vhodné znát před příjezdem do země nebo před zahájením obchodního styku s Uruguayci.

Charakteristický uruguayský pozdrav je jeden polibek (pravá tvář na tvář za doprovodu mlasknutí), který je obvyklý i ve vyšší společnosti a zdraví se takto i muži mezi sebou. Ve velmi formální společnosti se podává ruka. Respondenti doporučují počkat na impuls společensky nadřazené osobou a podle toho se zachovat. Odmítnutí polibku by mohlo být považováno za nepřátelství. Ve formálním prostředí je přetrvávající návyk decentního stylu odívání pouze v tmavých nebo tlumených odstínech. Extravagantní styl oděvu a makeupu by podle respondentů mohla působit nedůvěryhodně. Doporučené období pro obchodování v zemi je od března do prosince. Naopak se nedoporučuje přijíždět za obchodem v lednu, v době letních prázdnin, které se vztahují také na soudy a jiné složky státní správy. Na ty navazuje počátek karnevalu, který je krásným kulturním zážitkem, ale podle respondentů snižuje výkonnost mnoha pracovních sfér. Karneval je jedno z několika oblíbených témat pro hovor stejně jako fotbal, uruguayská příroda nebo aktuální dění. Uruguayci naopak neradi mluví o penězích, resp. výši svého výdělku, o nedávné historii diktatury, o všem sexuálním a někteří o politice. Uruguayci upozorňují na svou nedochvilnost, která nemá být vnímána jako neúcta k nikomu konkrétnímu, ale společenský rys, na který lze narazit ve všech sférách. Je podle nich důležité se před příjezdem připravit na dlouhé časové prodlevy a byrokratické procesy, které se objevují ve všech oblastech státní správy. Podstatnou uruguayskou charakteristikou je také jejich specifická výslovnost, ojedinělá slovní zásoba a slang nazývaný Rioplatense, který se od kastilské španělštiny značně liší.

Prvky uruguayské kultury pocházejí z různých koutů světa, stejně tak jako kořeny obyvatelů Uruguaye. Mezi hlavní prvky uruguayské kultury patří konzumace infuze mate, což je považováno za národní, symbolickou a společenskou tradici. Začátkem února každého roku začíná pro Uruguayce velmi oblíbená událost – karneval, který trvá přibližně měsíc. Skládá se z několika disciplín, v nichž se soutěží. Jedna z nich, kterou Uruguayci považují za své kulturní dědictví a zároveň vyjádření své kritické povahy, jsou murgas. Jedná se pěvecko-tanečně-divadelní vystoupení, kde murga svým zpěvem kriticky hodnotí politické, společenské a jiné důležité události, které se v zemi udály. Další disciplína karnevalu - bubnové pochody candombe - se praktikuje v ulicích Montevidea během celého roku. Tato tradice, která patří na seznam kulturního dědictví UNESCO, pochází od afrických otroků, kteří ji v zemi rozšířili a Uruguayci ji přijali za svou vlastní. V Uruguayi žije podle odhadů třikrát více krav než lidí (Production of cattle, 2019) a konzumace jejich masa je velmi oblíbená. Uruguayci několikrát týdně pořádají s přáteli nebo rodinnou asado – grilování, při kterém připravují různé části hovězího masa. Národní pokrm je chivito, sendvič s plátkem hovězího, dalšími typickými pokrmy milanesa, tj. obalovaný hovězí nebo kuřecí řízek, alfajor – cukrovinka připravená z oblíbeného regionálního dulce de leche, dále krémový karamel, tortas fritas – smažené placky, empanadas – plněné kapsy, pizza a noky původem z Itálie, arroz con leche – sladká mléčná rýže atd.

Uruguayci jsou si vědomi svého různorodého původu a jsou hrdí na to, že i když jsou, jak oni sami říkají, „směsice“, udržují si určitou homogenní kulturu. Tím se také vymezují vůči Argentincům, kteří ačkoli jsou jim v mnohém podobní, mají pestrou kulturní rozmanitost a o kulturní jednotnosti u nich v zemi nelze hovořit. Ve vztahu k Argentincům ještě Uruguayci zdůrazňují svou skromnost a kritičnost, kterou dokládá výše zmiňovaná tradice vystoupení kritických Murgas. I když mají tyto dva národy mnoho společných kulturních prvků, podobný původ a dějiny (Zourek, 2015, s. 7), každý z nich uznává jiné národní hrdiny. V rámci regionu Jižní Ameriky si Uruguayci připadají jedineční svou stabilní ekonomikou, kvalitou vzdělání a moderními sociálními zákony např. o potratu, trans genderu nebo o legalizaci konopí. Uvědomují si také kvalitu svého fotbalového týmu, na který jsou velmi hrdí, a díky kterému jsou podle nich rozeznáváni a uznáváni ve světě. Je patrné, že fotbal je národní sport, který formoval národní identitu a má v uruguayské společnosti důležitou sjednocující funkci.

A až se setkáte s Uruguaycem, nezapomeňte ho políbit na tvář a zeptat se ho, jak se má a když vám nabídne své mate, nepohrdněte!

¡Uruguay nomá!

8. Literatura

Knížní zdroje:

ACHUGAR, Hugo a Gerardo CAETANO, 1992. *Identidad uruguaya: mito, crisis afirmación?*. Montevideo, Uruguay: Ediciones Trilce. ISBN 99-743-2041-0.

ANDERSON, Benedict R. O'G, 2008. *Představy společenství: úvahy o původu a šíření nacionalismu*. Praha: Karolinum. Limes (Karolinum). ISBN 978-80-246-1490-8.

AROCENA, Felipe a Sebastián AGUIAR, ed., 2007. *Multiculturalismo en Uruguay: Ensayo y entrevistas a once comunidades culturales*. Av. Agraciada 3086, Montevideo, Uruguay: Gráfica Don Bosco, 232.

BAČOVÁ, Viera, 1996. *Etnická identita a historické zmeny: štúdia obyvateľov vybraných obcí Slovenska*. 1996. Bratislava: Veda. ISBN 80-224-0472-1.

BAČOVÁ, Viera, 2008. *Sociální psychologie*. 2. vydání. Praha: Grada. *Identita v sociální psychologii*, s. 416. ISBN 978-80-247-1428-8.

BARTH, Fredrik, 1969. *Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference. (Results of a symposium held at the University of Bergen, 23rd to 26th February 1967.)*. London.

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN, 1999. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-859-5946-1.

DEMASI, Carlos, 1999. *De orientales a uruguayos: Repaso a las transiciones de la identidad*. *Encuentros*. Centro de Estudios Interdisciplinarios Uruguayos: Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación.

- ERIKSEN, Thomas Hylland, 2012. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7.
- ERIKSEN, Thomas Hylland, 2007. *Antropologie multikulturních společností - Rozumět identitě*. 1. vydání. Praha: Triton. 272 s. ISBN 978-80-7254-925-2.
- ERIKSEN, Thomas Hylland, 2008. *Sociální a kulturní antropologie*. 1. vydání. Praha: Portál. 559 s. ISBN 978-80-7367-465-6.
- GELLNER, Ernest, 1964. *Thought and Change*. London: Weidenfeld & Nicolson. ISBN 0297169971.
- GONZÁLEZ LAURINO, Carolina, 2001. *La construcción de la identidad uruguaya*. Montevideo: Taurus. ISBN 99-746-7110-8.
- GREW, Raymond, 2003. Konstrukce národní identity. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: Čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 8086429202. HIRT, Tomáš, 2010. *Přehled základních tezí modernistického pojetí nacionalismu: Přehledová studie*. Katedra antropologických a historických věd FF ZČU: Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu (CAAT).
- HOBBSBAWM, Eric J., 2000. *Národy a nacionalismus od roku 1780: program, mýtus, realita*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. Politologická řada. ISBN 80-859-5955-0.
- HORÁLEK, Adam, 2012. Tři přístupy k pupkům národů. Primordialisticko-modernistický diskurz prizmatem aktivity a objektivit etnicity. *Český lid 99*. Akademie věd České Republiky.
- HROCH, Miroslav, ed., 2003. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2920-2.

CHALUPA, Jiří, 2012. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*. 2. vyd. Praha: Lidové noviny. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-193-4.

JENKINS, Richard, c2008. *Rethinking ethnicity*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. ISBN 978-141-2935-838.

KOHN, Hans, 2003. Nacionalismus. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus*. Praha, s. 87-99. ISBN 80-864-2920-2.

LIEBKIND, Karmela, c1989. *New identities in Europe: immigrant ancestry and the ethnic identity of youth*. Brookfield, Vt., U.S.A.: Gower. ISBN 05-660-5741-7.

MORRIS, Michael W., 1999. Views from inside and outside – Integrating Emic and Etic Insights about Culture and Justice Judgment. *The Academy of Management Review* 24: 781–796.

PI HUGARTE, Renzo a Daniel VIDART, 1969. *El legado de los inmigrantes - 1*. Montevideo: Nuestra Tierra 29.

SIMON, Patrick, Victor PICHÉ a Amélie A. GAGNON, 2015. *Social Statistics and Ethnic Diversity: Cross-National Perspectives in Classifications and Identity Politics* [online]. Canada ISBN 978-3-319-20095-8.

SMITH, Anthony D., 1986. *The ethnic origins of nations*. New York, NY, USA: B. Blackwell. ISBN 06-311-5205-9.

TESAŘ, Filip, 2007. *Etnické konflikty*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-097-9.

WADE, Peter, 2002. *Race, nature and culture: an anthropological perspective*. Sterling, c Va.: Pluto Press. ISBN 978-074-5314-594.

WADE, Peter, 2010. *Race and ethnicity in Latin America*. 2nd ed. New York: Distributed in the United States of America exclusively by Palgrave Macmillan. Anthropology, culture, and society. ISBN 978-074-5329-482.

ZOUREK, Michal, 2015. *Uruguay: Stručná historie států*. Praha: Libri. ISBN 9788072775439.

Internetové zdroje:

Aborto en América Latina [online], 9. 8. 2018. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z:

<https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-45132307>

ANFITTI, Federico, 2018. *Garra charrúa, sello uruguayo de origen deportivo reconocido a nivel mundial* [online]. Montevideo [cit. 2019-11-16].

BRUBAKER, Rogers, 2010. Ethnicity without groups. *Cambridge Journals* [online]. [cit. 2019-11-04]. DOI: 136.152.208.166.

Carnaval [online], 2012. Ministerio de Turismo del Uruguay [cit. 2019-09-17]. Dostupné z:

<https://turismo.gub.uy/index.php/uruguay-es/uruguay-es-carnaval>

Censo 2011 [online], [cit. 2019-10-12]. Dostupné z:

<http://www.ine.gub.uy/web/guest/censos-2011>

COHEN, Anthony P., 1985. *Symbolic Construction of Community Key Ideas* [online]. [cit. 2019-11-18]. ISBN 0-415-04616-5. Dostupné z:

https://www.academia.edu/23905930/Cohen_Anthony_P._-_Symbolic_Construction_of_Community_Key_Ideas?auto=download

Culture & Identity of Uruguay [online], 2013. [cit. 2019-11-07]. Dostupné z:

<http://www.safaritheglobe.com/uruguay/culture/>

DELLACASSA, Eduardo a Alvaro VAZQUEZ, *Yerba mate. Historia, uso y propiedades* [online]. 2007, 10. [cit. 2019-11-16]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/284125789_Yerba_mate_Historia_uso_y_propiedades

Experience Uruguay the auténtico way [online], 2017. [cit. 2019-09-11]. Dostupné z: <https://www.uruguay-autentico.com/murga>

Languages in Uruguay [online], 2019. [cit. 2019-11-15]. Dostupné z: <https://www.studycountry.com/guide/UY-language.htm>

Ley N° 19684: LA LEY INTEGRAL PARA PERSONAS TRANS [online], 2018. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z: <https://www.impo.com.uy/bases/leyes/19684-2018>

Ley N° 18.987: INTERRUPCIÓN VOLUNTARIA DEL EMBARAZO [online], 2012. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z: <https://parlamento.gub.uy/documentosyleyes/busqueda-documentos?=&Searchtext=aborto&Chkleyes=1>

Ley N° 19.172: MARIHUANA Y SUS DERIVADOS [online], 2014. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z: <https://parlamento.gub.uy/documentosyleyes/busqueda-documentos?=&Searchtext=marihuana&Chkleyes=1>

Los pañuelos verdes: Nuevas manifestaciones en Argentina a favor del aborto [online], 20.02.2019 [cit. 2019-10-14]. Dostupné z: <https://www.dw.com/es/nuevas-manifestaciones-en-argentina-a-favor-del-aborto/a-47594629>

LOZZA, Diego. *Candombe and its socio-cultural space: a community practice* [online], 2009. [cit. 2019-10-31]. Dostupné z: <https://ich.unesco.org/en/RL/candombe-and-its-socio-cultural-space-a-community-practice-00182>

Mate [online], 2012. Ministerio de Turismo del Uruguay [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <https://turismo.gub.uy/index.php/en/uruguay-is/item/1382-mate>

Mercado Libre [online], [cit. 2019-11-17]. Dostupné z: https://articulo.mercadolibre.com.uy/MLU-464014331-matera-de-madera-mate-termo-stanley-calidad-_JM?quantity=1

MERTON, Robert K., *The Focussed Interview and Focus Groups. Continuities and Discontinuities* [online]. In: . 1987 [cit. 2019-11-23]. Dostupné z:

<https://academic.oup.com/poq/article-abstract/51/4/550/1923170?redirectedFrom=fulltext>

Montevideo Carnival [online], 2017 [cit. 2019-11-17]. Dostupné z:

https://www.welcomeuruguay.com/carnavales/index_i.html

Murga [online],], Ministerio de Turismo del Uruguay [cit. 2019-09-11]. Dostupné z:

<https://turismo.gub.uy/index.php/en/uruguay-is/item/1388-murga>

MURRAY, Lorraine, José Mujica [online]. In: . [cit. 2019-11-28]. Dostupné z:

<https://www.britannica.com/biography/Jose-Mujica>

PAÍS ANDRADE, Marcela A., El candombe de la frontera argentina-uruguaya. *Anthropos: International Review of Anthropology and Linguistics* [online], 2014 [cit. 2019-11-17]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/279105795_The_candombe_of_the_argentina-uruguay_border_When_the_drums_call_to_integration_and_sing_inequality

Production of cattle in Uruguay from 2010 to 2019 (in 1,000 heads) [online], 2019. [cit. 2019-11-08]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/955431/uruguay-cattle-production-volume/>

Religión [online], 2012. [cit. 2019-11-28]. Dostupné z:

<https://turismo.gub.uy/index.php/clima-idioma-y-religion>

ROBINS, Richard W. a Jessica L. TRACY, *The Psychological Structure of Pride: A Tale of Two Facets* [online], 2007. [cit. 2019-11-16]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/6453737_The_psychological_structure_of_pride_A_tale_of_two_facets

Uruguay legalizó la producción de marihuana [online], 10.12.2013. [cit. 2019-10-14].

Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20140108112840/http://www.elpais.com.uy/informacion/marihuana-ley-senado-uruguay-parlamento.html>

Uruguay: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online], 2019. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/uruguay-zahranicni-obchod-a-investice-18410.html>

9. Seznamy

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1 - MATERO	44
OBRÁZEK 2 - MATE	45

Seznam tabulek

TABULKA 1 – FG1.....	13
TABULKA 2 – FG2.....	13
TABULKA 3 – NEDÁVNO PŘÍCHOZÍ IMIGRANTI	14
TABULKA 4 - POPULACE PODLE RASOVÉ ETNICITY.....	33
TABULKA 5 - ŠPANĚLSKO-URUGUAYSKÝ SLOVNÍK.....	60
TABULKA 6 - POUŽÍVÁNÍ ZÁJMENA „VOS“	60